

Yokai Elek. priv. esz.

PRÓBACSENDŐRÖK TANKÖNYVE

5. FÜZET.

A

BŰNÜGYI NYOMOZÁS

ÖSSZEÁLLÍTOTTA:

DR TOLDI ÁRPÁD

ŐRNAGY

Toldi

BUDAPEST, 1941

Minden jog fenntartva.

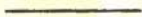
Felelős kiadó: Dr. Toldi Arpád.

Szádium Szólvállalat Rt., Budanest. V., Honvéd-utca 10. — Fölclős: Györy Aladár igazgató.

Tartalom

A nyomozás fogalma	1—5. kérdés
A nyomozás menete, rekonstrukció (L. 4—9. mell.)	6. „
Adatok fogalma és felosztása (1. mell.)	7—9. „
Az adatgyűjtés eszközei és támpontok a nyomozáshoz (L. 2. és 3. mell.)	10—17. „
Adatok vizsgálata, megfigyelés (5. mell.)	18—23. „
Adatok bírálata, értékelése (6. mell.)	24—25. „
Adatok rendezése (7. mell.)	26—27. „
Következtetés, feltevés	28—35. „
Tényálladék ellenőrzése	36—37. „
A gyanúsított megállapítása. Alibi (2. és 3. mell.)	38—44. „
Tettes kézrekerítése (2. és 3. mell.)	45—46 és 88. „
Bizonyítás (9. mell.)	47—50. „
Táblázatok a nyomozás munkájának áttekintéséhez (4—9. mell.)	
Személyazonosító eljárások: személyleírás, fénykép, ujj- nyomat, azonosítás tauval	51—56. „
A csendőrrel szemben követelmények	57. „
Kikérdezés; szem. jellegű adatok megszerzésének módja; vallomás rögzítése	58. „
Tanúk, gyanúsított kikérdezése	59—60. „
Szakértők szerepe a nyomozásban, szakértői vélemény értékelése	61—68. „
Fényképezés jelentősége	69—70. „
Írásszakértő	71. „
Bűnjelkezelés	72. „
Helyszínelés: fogalma, célja és rendszeres munkája	73—91. „
A helyszín rögzítése	92. „
Nyomokról általában	93—95. „
Lábnymok, állat-, jármű- és lövési nyomok	96—100. „
Vérnyomok	101—102. „
Eszköznyomok	103—104. „
Kutatás (házkutatás stb.)	105—120. „
Motozás	121—124. „
Agnoszkálás	125—126. „

Bűnjelek (<i>tárgyak</i>) leírása és azonosítása	127. kérdés
Észrevétlen megfigyelés	128. „
A lopás. A tolvaj egyénisége	129. „
A tolvaj előkészületei, segédei, felszerelése	130. „
Betöréses, besurranó és házi lopás	131—132. „
Vásári, üzleti, vasúti lopás, zsebtolvajlás	133—136. „
Pénzhamisítás módjai, eszközei; hamispénz forgalomba- hozatala, felismerése	137—138. „
Tűzesetek; keletkezési okok; tüzek nemei	139—140. „
Élet és testiépség elleni bűncselekmények: alaptudni- valók; a halál; gyanús halálesetek	141—143. „
Sérüléss, fulladásos, égés, fagyás, éhezés és villamoság által előidézett halál	144—147. „
Magzatelhajtás: módja, eszközei, következménye	148. „
Gyermekölés: elkövetési módjai	149. „
Testisértések	150. „
Mérgezés, mérgek fajtái; gyakoribb mérgek	151—153. „
Alkoholmérgezés	154. „
Mérges növények	155. „
Színlelés és ittasság megállapítása	156. „

zu

Megjegyzés: *-gal a jv. iskolák tananyagának kérdései vannak megjelölve.

KÉRDÉS.

1. A bűnvádi eljárás milyen 3 főszakra oszlik?

2. Milyen úton jut a bűncselekmény tettese az igazságszolgáltatás kezéré; mi a nyomozó szerepe?

3. Mi a nyomozástan?

4. Mi a nyomozás?

5. Milyen két tevékenységből áll a helyes nyomozás?

FELELET.

A bűnvádi eljárás a következő három főszakra oszlik: nyomozás, vizsgálat és főtárgyalás. (Vagy: előkészítő, közbeeső eljárás, főtárgyalás és perorvoslati eljárás. Bp.)

A nyomozó az igazságszolgáltatás élharcosa a bűnözés elleni küzdelemben. Bűntény esetén elindul az adatgyűjtés szálain. E szálaknak mind a tetteshez kell vezetniök, ott futnak össze. A tettest kézrekeríti és a vádló rendelkezésére bocsátja az összes adatokkal együtt. Ezután következik az esetleges vizsgálat, majd vádirat alapján a főtárgyalás, vád és védelem harca, ítélet s végül a bűnhődés.

A nyomozástan (kriminalisztika) az a tudomány, amely a bűncselekmények felderítése végett a helyes és célszerű eljárásokra megtanít.

Magában foglalja, azokat a rendszereket, elveket és eljárási módokat, továbbá azokat a tudnivalókat és tapasztalati tényeket, amelyeket a bűncselekmények helyes felderítésére alkalmazni kell.

Kriminalista az, aki hivatalból vagy tudományosan a bűnöldözéssel foglalkozik. (Csendőr, nyomozó, detektív, törvényszéki orvos, ügyész stb.)

A nyomozás **adatgyűjtés** a büntettes kilétére és a tényállás felderítésére vonatkozólag. A Szut. szerint a nyomozás tárgya: a vádló tájékoztatására szükséges adatok kipuhatólása és megállapítása.

Az észmunkából (taktika) és a gyakorlati végrehajtásból (technika).

Az észmunkával megállapítjuk, hogyan kell eljárunk az adott esetben s milyen elveket, módszereket, nyomozástani szabályokat és fogásokat alkalmazzunk;

a **gyakorlati végrehajtás** pedig mindezeknek az adatgyűjtési lehetőségeknek a céltudatos és szakszerű keresztülvitele. (Pl. Megállapítom, hogy adott esetben az azonnali kutatás célszerű lenne. Ez az észmunka (gondolkodás) eredménye. Hogy azután ezt a kutatást

hogyan kell céltudatosan végrehajtani, ez már gyakorlati kérdés.)

Ismeretlen tettes és bonyolult tényállás esetén az észmunkára (fejtőzésre) esünk a túlsúly; míg felderített tényállás és ismert tettes esetén a nyomozás már csak gyakorlati (technikai) munka.

Válaszra
6. A bűneljárás nyomozás munkájának mi a célszerű sorrendje? (Rekonstrukció)

Hogy az elkövetett bűncselekményt pontosan úgy, ahogy lejátszódott, felidézhessem (rekonstruálhassam), célszerű sorrendben a következő munkát kell végeznem:

Minden adatot **felkutatok** és **összegyűjtök**.

Minden adatot **megvizsgálok**, **elbírálok** és **rendezem** az adataimat.

Az adatokból **következtetek**; megkeresem közöttük az **összefüggést**; a hézagokat **feltevésekkel áthidalom**; ugyanígy az ismeretlen részeket **feltevésekkel** kutatom, s végül **a tényállást felépítem** (rekonstruálom).

Kikutatom a gyanúsítottat; **bebizonyítom** tettességét és az igazságszolgáltatás rendelkezésére **bocsátom** (feljelentem—átadom).

(E munkáról világos áttekintést nyújt a 4—9. melléklet!)

7. Mi az adat a nyomozás szempontjából?

Minden jelenség, észlelet, körülmény, dolog vagy tárgy, mely akár közvetve, akár közvetlenül a tényállás felderítését elősegíti és a vádló tájékoztatására alkalmas. (Áttekintés az 1. mellékleten.)

8. Jellegére nézve hányféle az adat?

1. Személyi és tárgyi jellegű.
2. Tényleges (pozitív) és nemleges (negatív). (Áttekintés az 1. mellékleten. L. 86. kérdést is!)

9. Melyik a megbízhatóbb adat?

A tárgyi jellegű, mert állandó, maradandó és változatlan. A személyi kevésbé megbízható, mert az egyén ingadozó és befolyás alatt is állhat. (L. 57—60. kérdést.)

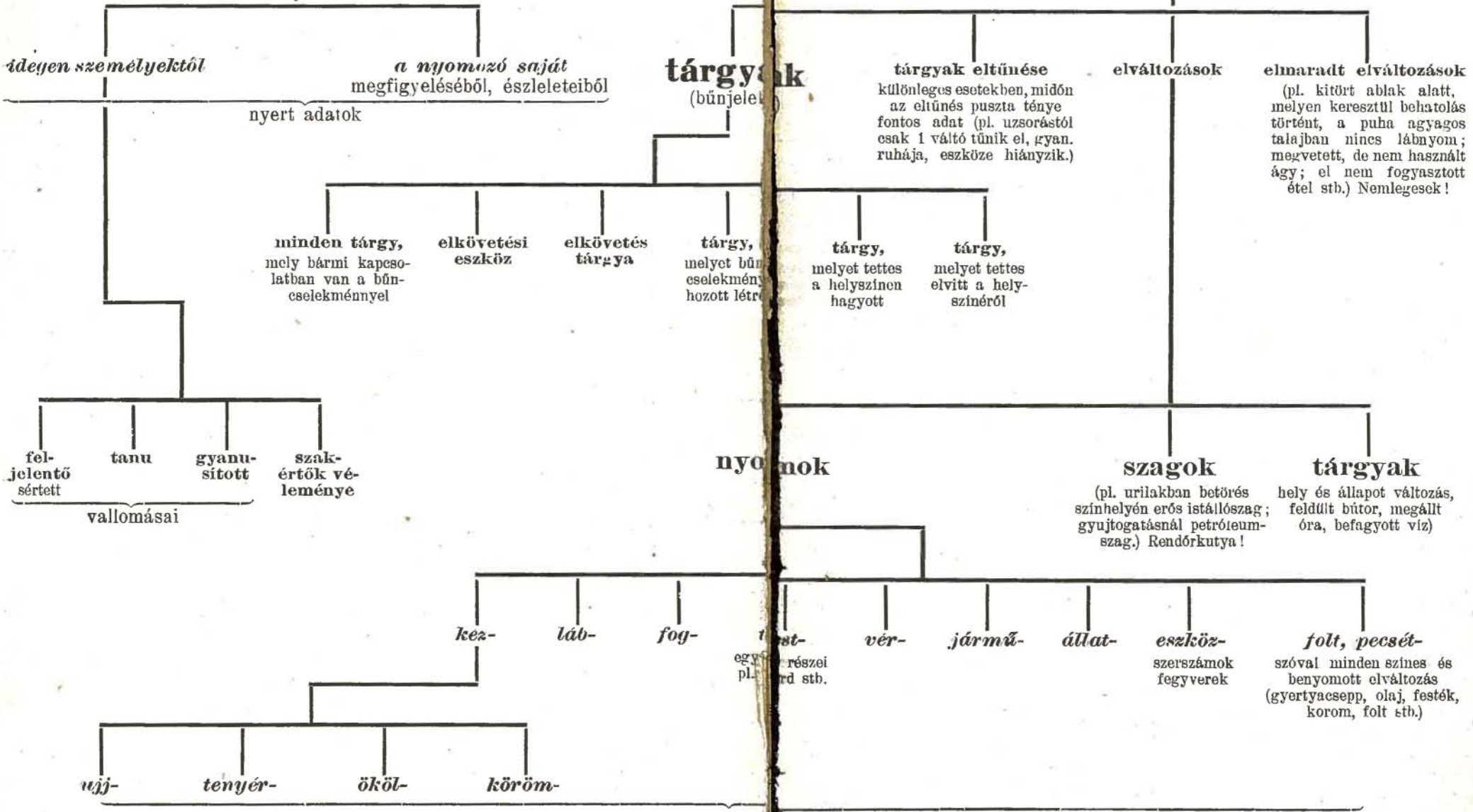
10. Melyek az adategyűjtés eszközei?

Az eljárási elvek gyakorlati alkalmazásával a következő nyomozó-cselekmények: 1. Helyszíni szemle. 2. Kikérdezés (sértett, tanu, gyanúsított, szakértő). 3. Kutatás, motozás (tárgyak őrizetbevétele). 4. A gyanúsított kézrekerítése. 5. Személy-, tárgy- és nyomazonosítás. 6. Megfigyelés. 7. Időpontok tisztázása.

Tényleges (pozitív) adat bizonyítja, hogy valami történt.
 Nemleges (negatív) adat kizárja, hogy valami történt.

Személyi jellegűek

Tárgyi jellegűek

nyomok

Adat továbbá minden körülmény és jelenség, ami csak összefüggésben lehet a bűncselekménnyel: pl. sötétség, világosság, időjárási viszonyok; a szereplők egyéniségének mindenféle megnyilvánulása; mindenféle történés; minden, ami a bűncselekménynek csak valami szerepe is lehet a cselekmény lefolyása körül és ami a nyomozást bármiképpen elősegítheti.

11. Melyek a nyomozás segéleszközei és támogató intézményei?

1. Készülékek (nagyító, fényképezőgép, nyomrögzítőkészülék stb.).

2. Nyilvántartások. (Ujjnyomat szerint, fénykép, személyleírás és testméretek szerint; OBNyH; Nyé; NyK; feljegyzések, grafikai ábrázolások, gyűjtemények stb.)

3. Szakirodalom. (Vegyészet, törv. orvoslán, fegyvertan stb. és maga a kriminalisztika.)

4. Tudományos vizsgálati műhelyek; bűnügyi gyűjtemények; híradó berendezések stb.

12* Mi határozza meg, hogy milyen adatokat szerezzen be a nyomozás?

Maga a bűncselekmény aszerint, hogy a Btk. melyik §-ába ütközik: tehát ez mondja meg, milyen adatok szükségesek a bűncselekmény tényálladékanak bizonyításához.

(Pl. Gyilkoságnál „az előre megfontolt” szándékot, ölésnél a „szándékosság tényét” kell a nyomozás adatainak az egyéb elemek, kívül tisztázniok.)

Valamely bűncselekmény tényálladéka alatt azoknak az alkotó elemeknek (tényálladási elemeknek) összességét értjük, melyeket a tételes büntetőtörvény (Btk.) a kérdéses bűncselekmény fogalmához megkövetel.

(Alany, tárgy, elkövetési cselekedet, elkövetési eszköz, szándék.)

13. Mondja el a nyomozás közismert 8 kérdését. Tisztázva van-e az egész tényállás, ha e kérdések mindenikére megadta a választ az adatgyűjtés?

A 8 kérdés a következő: „ki, mit, miként, mivel, mikor, hol, miért, kivel?”

Ha az adatgyűjtés a választ mindenik kérdésre megadta, a tényállás fel van derítve.

14* A tényállás adatainak mit kell pontosan fedniük?

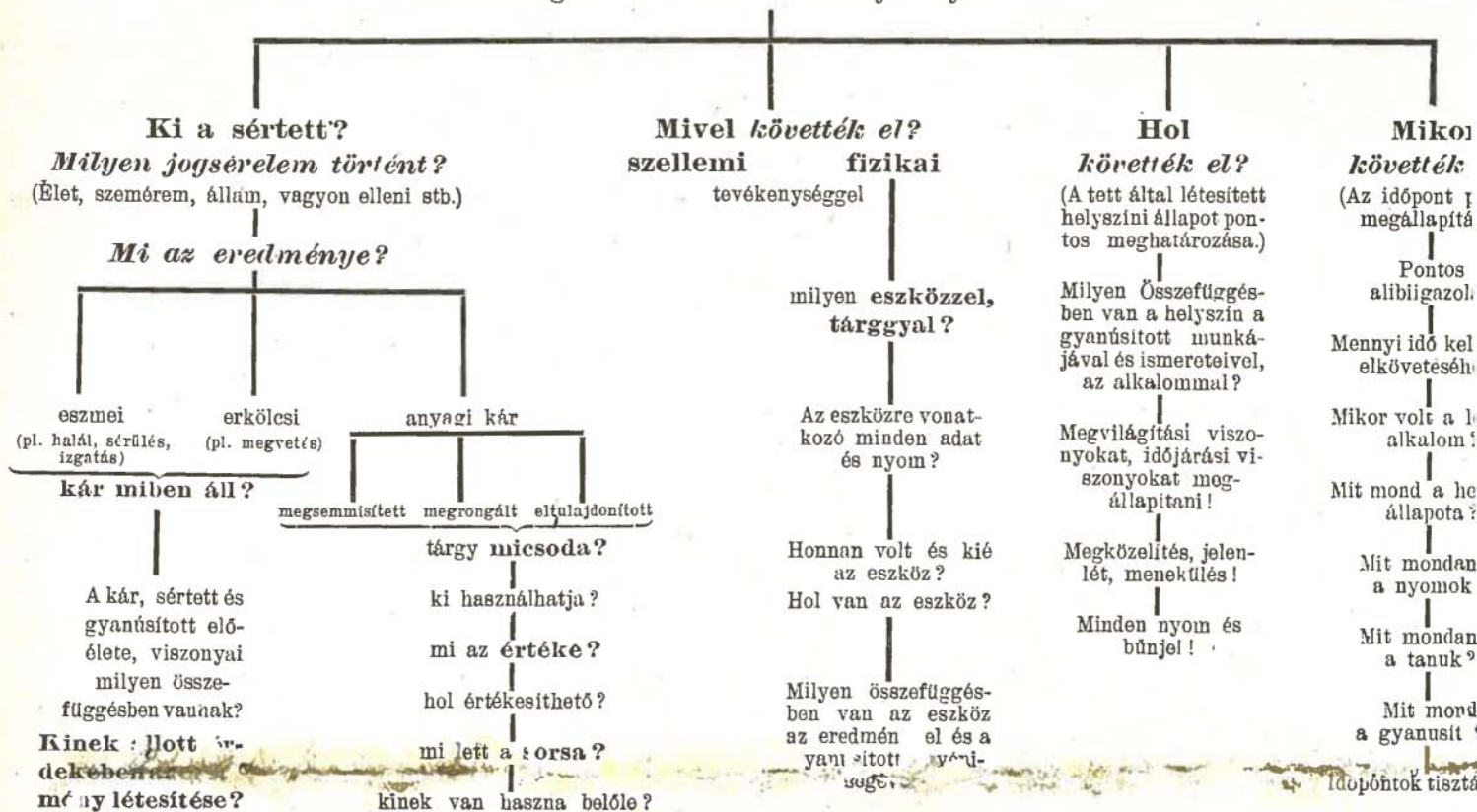
A tényállás adatainak pontosan fedniük kell a bűncselekmény ismérvét, vagyis bizonyítaniuk kell a Btk. által megkövetelt tényálladási elemeket, mert ha valamelyik tényálladási elem hiányzik: vagy nincs bűncselekmény, vagy más cselekménnyé minősül az eset.

(Pl. Idegen dolog jogtalan eltulajdonítása másnak birtokából, ennek beleegyezése nélkül: lopás; ha erőszakkal történik: rablás; ha már eleve birtokomban volt a dolog: sikkasztás; ha pedig pl. az „eltulajdonítási szándék” hiányzik a lopásnak látszó esetből: nincs bűncselekmény. Ha a csalási tevékenység tényálladási elemei közül pl. a „jogtalan vagyoni haszonszérvés” vagy „károkozás” hiányzik: nincs csalás.)

Tárgyi tényálladék:

2. mell

Összhangban kell lennie a személyi tényálladékkal!

Ki a tettes?

Milyen adatok utalnak rá?

Ki volt jelen a helyszínen:

1. szomszédok,
2. visszahagyott tárgyak,
3. nyomok (helyszínen, gyanúsítottól),
4. helyszínen és onnan elvezető útja alapján?

Neme, kora, társadalmi állása?

Gyanúsított jelenléte a helyszínen milyen összefüggésben van a cselekmény eredményével?

Magatartása mit mond?

Elkövetés előtti magatartás:

Helyi viszonyokat, körülményeket ki ismerte?

Milyen előkészületre volt szükség és ki készült elő?

Kikémlelés lehetősége kinél van meg?

Az eredmény hasznosítására, elrejtésére, elszállítására, értécsítésére milyen előkészület kellett?

Esetleges hamis alibi előkészületei?

Az elkövetés előtti magatartásnak tanúi, nyomai vannak-e?

Gyanúsított előléte, viszonyai milyen összefüggésben vannak a tettel?

Kivel követte el a cselekményt?

Egyedül elkövethette-e?

1. Tettes társ (esetleg szövetség)
2. Bűnségédje van-e?

Orgazda van-e?

Bűnpártoló van-e?

Hogyan, milyen tevékenységekkel kapcsolódnak be a cselekménybe?

Elkövetés alatti magatartás:

Mutat-e valami foglalkozásra, mesterségre, jártasságra?

Milyen képességű, erejű, tormetű lehetett?

Mutat-e a helyi viszonyok, körülmények ismeretere?

A helyszíni nyomok milyen egyénre vallanak?

Viselkedése mit árul el: nyugalom, izgatottság, sietés, kegyetlenség, kapzsiság; evés, ivás, dohányzás, szag stb.

Miért követte el a cselekményt?

Indító okok

1. Könnyű alkalom.
2. Erős felindulás.
3. Izgatószer hatása.
4. Nélkülözés, nyom.
5. Hiányos erkölcsi nevelés.
6. Felbujtás, izgatás, folyás.
7. Beteges vágy.
8. Feltűnési vágy.
9. Bosszú.
10. Féltékenység.
11. Irigység.
12. Szégyen.
13. Emezavar.
14. Vagyon haszn.

A cselekmény indító okai milyen összefüggésben állnak az eredménnyel?

Kinél található nyomok az indító okok?

Elkövetés utáni magatartás:

Hol lehet a tettes: elrejtve maradt-e, elrejtve?

A tettből származó nyomok jelentkezik-e?

Ki érdeklődik feltérnyomozás iránt?

Ki tért vissza a helyszínről ki alakodott?

Ki árul el féltékenységet, lelkiismeretfurdalást?

Ki dicsőkszik, fenyvesít, mulat, kőtokezt?

Ki tűnt el: mikor, hogyan?

Ki tud olyan körülményeket csak a tettes?

Mit mond a pletyka, a

Hogyan követte el a cselekményt?

Milyen előkészületre volt szükség?

- Átgondolt cselekmény — gondos előkészület.
- Hirtelen cselekmény — kevés előkészület.

Végrehajtás:

Intellektuális tevékenységgel.

Fizikai tevékenységgel. (L! Mivel? alatt is!)

Előre megfontoltan? Beszámítást kizáró okból?

Hogyan hajtotta végre a cselekményt? (Végrehajtás módja.)

Szándékosan? (Megállapítani!)

Gondatlanság által? (Megállapítani!)

Beszámítást kizáró okból? (Megállapítani!)

Előre megfontoltan?

Nem előre megfontoltan?

Hogyan hajtotta végre a cselekményt? (Végrehajtás módja.)

A végrehajtás módja milyen összefüggésben van az elkövetési eszközzel, gyanúsított egyéniségével és az eredménnyel?

Volt-e azonos eset?

15.* *Könnyű-e megadni a választ a 8 kérdésre? Hogy adná meg pl. a választ a „mikor” kérdésre?*

A választ megadni néha igen nehéz. A „mikor?” kérdésre a választ a sértettől várom; ha nincs sértett, a tanuktól, esetleg gyanúsítottól. De mivel a személyek nem feltétlen megbízható választ adnak, — esetleg egyáltalán nincs is kihez forduljak — megnézem, mit mond a helyszínen? Van-e ott olyan adatom, amelyből az időpontot meghatározhatom. De ezt is ellenőrzöm, hogy helyes-e? Nincs-e ellentmondás az időponti adatok között? Időpont és tettes jelenléte? Alibi? Csak ha minden adatot helyesen értékeltem és ellenőriztem, kapom meg a kívánt pontos választ.

16.* *Mire van szükség a 8 kérdésen kívül az adatok keresésénél?*

Kimerítőbb támpontokra. Az egyszerű kérdéseket részleteznünk kell, hogy tudjuk, mi mindent kell tisztázni, hogy az egyszerűnek látszó kérdésre megkapjuk a megbízható választ. Ezért a bűncselekmény egész tényálladékát felosztjuk tárgyi és személyi tényálladéokra és az egyes kérdéseket részletezzük, hogy a nyomozásnál mint **emlékeztető segédletet felhasználhassuk.** A 2. és 3. mellékletet tanulmányozzuk! **Fontos! Nyomozásnál elővenni!**

17.* *Mit ölel fel a bűncselekmény tárgyi és személyi tényálladéka?*

A tárgyi tényálladék a cselekmény által létrehozott eredmény anyagát öleli fel. Megmondja, hogy

1. milyen jogsérelem történt; ki a sértett; *(pl. élet vagy vagyon elleni)*
2. mi az eredmény; *(pl. ölés, vagyoni kár, hamis pénz)*
3. mivel követték el a cselekményt; milyen tevékenységgel és milyen eszközzel vagy tárggyal;
4. hol követték el és
5. mikor?

A személyi tényálladék a tettel és annak a létrehozott eredményhez való viszonyával foglalkozik. Megmondja, hogy ki követte el a cselekményt, kivel, miként és miért követte el.

18.* *Az adatok vizsgálata hogyan történik?*

Alapos megfigyelés útján. Ez két tevékenységből áll:

- a) érzékszervi vagy fizikai és
- b) szellemi megfigyelésből.

A **fizikai megfigyelés** az érzékszerveink útján történő érzékelés. Arra a kérdésre adja meg a választ, hogy mit látok, mit hallok, mit tapintok? stb.

A **szellemi megfigyelés** az érzékelt állapot jelentőségének megállapítása: mit jelent az, amit érzékelttem?

Cél: kétségtelenül tisztázni, mi az, ami előttem van és mit jelent az részemre!

19. *Melyek az érzékszerveink és hogyan használjuk őket a nyomozásnál?*

Látás, hallás, tapintás, szaglás és ízlelés.

Amit látok, azt alaposan szemügyre veszem, azután megállapítom mi az és mit jelent, amit látok. (Pl. lábnymot alaposan megnézem, felfedezem jellegzetességeit és megállapítom ezek jelentőségét.)

Amit hallok, arról megállapítom, milyen hang és mit jelent e hang.

(Pl. Lövést hallok: megállapítom milyen fegyver hangja; házkutatásnál megkopogtatom a falat: milyen hang, tömör-e a fal vagy rejtett lyuk van benne? Emberi hangot hallok: megállapítom, kitől eredhet, beszélő, kiabáló, alvó, horkoló, hörgő embertől-e? Megállapíthatom a hang irányát és távolságát is.)

Amit tapintok, arról megállapítom: mi az, milyen tapintatú, milyen szilárdságú, milyen a felszíne (sima, érdes, száraz stb.) és megérezem milyen a hőfoka. (Pl. motozásnál: milyen tárgyak vannak elrejtve a megmotozandónál? Van-e ruhájában bevarrt papiros, pénz, stb.? A helyszínen: meleg-e még a kályha, meleg-e még az áldozat, milyen kemény pl. az ottmaradt zsemlye? Megállapítom mit jelent?)

Amit szagolok, arról megállapítom, minek a szaga és mit jelent ez? — (Pl. petróleum, benzin, terpentín, hagyma, füst, hullabűz, gáz, illat, stb. felismerése értékes adat lehet. Mérgezéskor a lehelet, hányásnál a hányadék szaga.)

Amit megízlelek, arról megállapítom, hogy mi az és mit jelent az? (Különösen élelmiszerhamisítás gyanújánál, esetleg bűnjel azonosításnál veszem hasznát.)

Az érzékszerveket gyakorlattal tökéletesíteni kell: élénk megkülönböztető-képesség, emlékezőtehetség és széles ismeretkör fontos!

20.* Személyi jellegű adatokat hogyan vizsgáljuk meg?

Személyek előadásait pontosan megfigyeljük és kutatjuk a mondottak jelentőségét. Viselkedésüket is szemmel kell kísérnünk és vizsgálunk kell, mit jelent az, amit észrevetünk rajtuk. L.! 57—60. kérdést.

(Pl. Tanuvallomásnál: mit jelent az, amit a tanu mondott? Mit jelent a gyanúsított zavaros beszéde, arcjátéka, viselkedése?)

21. Az adatok vizsgálatát mit kíván a nyomozótól?

Egészséges érzékszerveket, sokoldalú tudást, türelmet, alaposítást és rendszerességet. **Alapos a vizsgálat**, ha minden részletbe beható; **rendszeres**, ha sorrendben, egymásután, részletekre bontva vizsgáljuk az adatokat, hogy semmi ki ne maradjon.

Néha tárgyakat szét kell bontani: pl. ruházat szétfejtése, padló felszakítása nyomok utáni kutatásnál.

22.* Az adatok vizsgálatánál mi vezethet súlyos tévedésekhez különösen?

Ha a nyomozó nem **tárgyilagos**, vagy éppen **elfogult**, s ha mindent a saját énjének szempontjából néz. (Pl. *Gazdag és szegény tanu között különbséget tesz; „én nem így csináltam volna“ stb.*)

Úgy kell vizsgálni az adatokat, amint vannak, elfogultság és előítélet nélkül; tényként csak megdönthetetlen megállapítást lehet tekinteni!

Ne feledjük, hogy nagy gazemberek kis „balfogásokon“ bukhatnak el rendszerint; minden jólmegy, de egy kis „almahéjon“ elcsúsznak. Ezt keressük meg, ezen fogjuk meg őket.

23. Az adatok vizsgálatánál mi áll a nyomozónak segítségére?

A műszaki segédeszközök: nagyító, górcső (mikroszkóp), fényképezőgép, jó lámpa, vegyi szerek, stb.; továbbá a szakértők és bűnügyi (laboratórium) vizsgálati műhely.

24.* Az adatok vizsgálatát mi kövesse, mi a bíráló/ célja?

Az adatok alapos és részletes vizsgálatát az adatok ellenőrzése, vagyis **bírálat**a követi. Célja a lehetségest a lehetlentől, a valószínűt a valószínűtlentől megkülönböztetni és ez által az adatokat megrostálni. Elv: ami a természetben lehetetlen, az bűncselekménynél is lehetetlen. (Teljes lehetetlenségi ok.) Lehet, hogy egyik esemény a másikat kizárja. (Viszonylagos lehetetlenségi ok.) Ellenőriznünk kell az adatokat — legyenek azok akár személyi,

akár tárgyi jellegűek — azért is, hogy tartozhatnak-e vajjon az előttünk lévő cselekmény tényálladékaéhoz; a tanuvallomások nemcsak kitalálások-e; a nyom nem származik-e oly személytől, akinek semmi köze a cselekményhez? stb.

25.* *Az adatok bírálataánál az okszerű gondolkodáson kívül mit veszünk segít-égül?*

A **kipróbálást**. Kísérletet teszünk, hogy a valóságban megtörténhetett-e valami úgy, ahogy azt a sértett, tanu vagy gyanúsított előadja, vagy ahogy a nyomozó elképzelte. Ezzel önmagunkat is ellenőrizzük. (*Pl. Hallható-e valóban a megjelölt helyről a kérdéses lövés; látható-e a megjelölt helyről az, amit a tanu állítólag látott; gyanúsított szellemileg és testileg képes volt-e a cselekményt végrehajtani; egy kanász nem tud modern eszközökkel kasszát fűzni; vézna ember nem tud félmázsás vasrúddal ölni*) Ide tartozik a személy- és tárgyazonosítás; a bűncselekmény lejátszása is.

26.* *Az összegyűjtött adatokkal mi a teendő?*

Az adatokat fel kell mind jegyezni és azután **rendezni** kell:

1. Összegyűjtés szerint, ahol és ahogy táltam. (*Helyszínelés, kikérdezés stb. eredménye külön-külön.*)

2. A 8 kérdés szerint.

3. Tényleges és nemleges adatok szembeállítására.

4. Időponti adatokat időbeli sorrendben.

5. Különböző időben történt kikérdezés eredményét szembeállítjuk.

6. Különböző időben történt megállapításokat egybevetjük. (*Pl. Helyszín megváltoztatása!*)

Ez a külső rendezés.

27.* *Mit ért az adatok lenyegi rendezése alatt?*

Mivel az egyes adatok önmagukban ritkán képeznek bizonyítékot, meg kell keresnünk az adatok között az összefüggést. Az együvértartozó adatokat csoportba foglaljuk aszerint, amint azok együttesen a tényálladék egyes részeinek bizonyítására alkalmasak. (L. 47—50.)

Ha már most ezeket a csoportokat a tényállásnak megfelelően egymásbafűzzük, vagyis az egymásközi összefüggésüket megállapítjuk, akkor **kombináltunk**. (*Mcgkerestük az összefüg-*

gést.) Ez az eljárás a **kombináció**. (Egybeillesztés.)

Az összefüggő adatokból, adatsoportokból és a hézagokat kitöltő helyes feltevésekből fog kialakulni az egész tényállás. (Rekonstrukció, tényállás felépítése.)

28.* *Ha az elbírálással kellően értékelt adatok a tényállást még nem tisztázzák, mit teszünk?*

Az eddigi adatokból **következtetünk** a tényállás ismeretlen részeire.

29.* *Mit ért következtetés alatt?*

Az észnek azt a munkáját, amidőn okszerű gondolkodással események vagy jelenségek összefüggését keresem. **Ok nélkül semmi sem történik**, vagyis következmény előzmény nélkül nincs. Ok nélkül nincs okozat. Az ok az okozatnak az előzménye, az okozat az oknak a következménye: az előzményből folyik a következmény, a következményből viszont rátalálhatunk az előzményre. Ha keressük az előzmény következményét, vagy a következményből kiindulva az előzményt: **akkor következtetünk**. Ha megtaláltuk, akkor azt mondjuk, hogy a kettő között meg van az **okozati összefüggés**. (Okszerű kapcsolat.) — (Példák: **Következményből az előzményre: feldöntött bútorokból dulakadásra következtetek; hulláról nem hiányzik értéktárgy — nem rablógyilkosság; magas tényérnyom a falon — magas embertől ered; bármilyen nyomból — a nyom okozójára; előzményből a következményre: a tettes keze véres lett — gyanúsított kezén vérnyomnak kell lennie; a tettes itt mozgott — nyomokat találhatok; másállapotot asszony hirtelen meghal — magzatelhajtásra következtetek.**)

30.* *Mire tanít a logika udománya?*

Az észszerű (a logikus) gondolkodásra és azt mondja, hogy csak az észszerű (csak a logikus), ami okszerű is: vagyis ami ismert tényekből következnek vagy következhetnek.

Helyes következtetésre példa: 1. Az arany fém. 2. A fémek nem átlátszóak. Tehát: 3. **Az arany nem átlátszó.** — **Helytelen lenne:** 1. Az agyag nem átlátszó. 2. A fémek nem átlátszóak. Tehát: 3. **Az agyag fém.**

(Ez utóbbi következtetés azért helytelen: mert abból, hogy a fémek nem átlátszóak, okszerűen nem következik, hogy az agyag is fém.)

31.* *A helyes következtetéssel megállapított adatokat (ítéletet) mire használjuk fel? Mi a feltevés?*

A tényállás ismeretlen részeire utaló további következtetések alapjaként. Vagyis **feltevésszerű próbaképpen**, hogy az általunk vont ítéletből (abból, amit eddig tudunk) okszerűen ez vagy az a tény következhetik-e? Ezt a további következtetést megengedő lehetőséget nevezzük **feltevésnek**. Ez is következtetés, de még nem tudom, hogy úgy lesz-e vagy másképp.

(Pl. **Hullát találók: feltevés: gyilkosság? öngyilkosság? baleset? Vagy: a nyom mezít-lóbas embertől ered, feltevés: lehet nő vagy férfi; lehet cigány vagy más; lehet A-nak, B-nek vagy X-nek a nyoma stb.**)

32.* *Elég lesz egyetlen feltevés a nyomozásnál?*

Nem elég egy feltevés! Nem elég azt kérdezni, hogy „így van-e valami vagy nincs így?” hanem arra is kell felelni, hogy „ha nem így van, hogyan lehet még másként?” Nem elég azt kérdezni, hogy „A. volt-e a tettes?”, hanem „ha A. nem, akkor B?” és „miért nem A.? vagy miért nem B.?” vagy „miért C.?” s így tovább.

Egyenként megvizsgálom minden feltevésemet és addig megyek rajta, míg rá nem jövök, hogy ezen az úton már semmi támpontot nem nyerhetek; vagy amíg megbizonyosodom hogy rátaláltam a helyes útra.

33.* *Hogyan ellenőrizzük feltevéseinket? (L. 8. mell.)*

1. Ne feledjük el, hogy feltevéseink **nem megdönthetetlen igazság**, hanem csak általunk elképzelt eshetőség. A kétséges feltevést tehát mindig **szem előtt kell tartanunk és azonnal el kell ejteni**, ha valami, már megállapított igazsággal ellenkezik! (*Vézna emberről hiába tesszük fel, hogy mázsás vasrúddal ölt, ha azt fel sem tudja emelni! Lásd kipróbálást!*)

2. Az okszerűség alapján minden feltevések — ha helyes — bizonyos következményeket kell maga után vonnia. (Pl. X. a gyilkos? **A gyilkosság 23 órakor konyhakéssel történt, az áldozat kezében barna szövetfoszlány, körmei alatt bőrcafatok. Ha helyes a feltevés, akkor X-nek 23 órakor a helyszínen kellett lennie, konyhakésének kellett lennie, barna szövetruháján szakadás, testén karmolás van.**)

Ha ezek az okszerű következmények fennállnak, a feltevés helyes volt.

(De hiába van valakinek konyhakése és barna ruhája, meg karmolás az arcán, ha 23 órákor nem volt a helyszínen!)

3. Nincs-e ellenmondás az adatok között? Meg van-e az összhang a tárgyi és személyi tényálladék között?

4. Amit lehet, azt kísérlettel is tisztázzuk.

34* Milyen legyen a feltevéseink?

Legjobb a **legegyszerűbb feltevés**. Nem szabad azonban megfélemlenünk arról, hogy váratlan, **meglepő fordulatokkal** is állhatunk szemben, a véletlen is közrejátszhatik és **koholt tényállásról, félrevezetésről, ámitásról** is lehet szó (Pl. *Tettes a gyanu felett álló családtag; gutaütéses halála sértettnek perlekedés közben; színlelt betörés, koholt szemérem elleni büntetl stb.*)

35* Melyek legyenek az u. n. vezérfeltevésünk?

Vezérfeltevéseink a következők legyenek-

1. Mi történt?

2. Ha bűncselekmény, ki a tettes?

3. Hol van a tettes?

Ugyanis e kérdések képezik a teljes tényálladék gerincét.

De a tényálladék bármely más tisztázatlan kérdéseire vonatkozólag, a legkisebb részletkérdésekre is, állíthatunk fel feltevéseket. (pl. *Az időpontra vonatkozólag, az elkövetési eszközre, az elkövetés módjára, sőt magára a helyszínre is [ha a zsákmányt találtuk meg előbb, vagy ha az áldozatot nem a helyszínen találtuk meg]; társtettségére, orgazdára, bűnpártolóra stb.*)

36* Milyen szempontból kell elbírálni mindig az egész tényálladékot?

Előbb megvizsgálom abból a szempontból, hogy gyanúsított a tettes, tehát bűnös; azután abból a szempontból, hogy a gyanúsított ártatlan. Ez igen jó ellenőrzés.

37 Mít ért az adatok költös jelentősége alatt?

Az adatok kettős jelentősége alatt azt értem, hogy egy adatnak nemcsak egy, de több jelentősége is lehet. (Pl. *ami származhat a tettestől, származhat máshonnan is. Vérezhetett a tettes, de vérezhetett az áldozat is; vér folyhat sebből, de folyhat az orrból is, vagy lehet állatvér is.*) Megvizsgálom tehát, hogy adatomnak hányféle jelentősége lehet.

38.* *Az elkövetéssel gyanúsítható személy kikutatását mi könynyíti meg?*

39.* *Általában ki lehet a gyanúsított?*

40.* *Egyellen gyanúsított tettejét hogyan kell bizonyítanunk?*

41.* *Ha több ismert személy közül kell a tettest megállapítanunk, hogyan járunk el?*

42.* *Ismeretlen gyanúsítottat hogyan kutatjuk fel?*

Az önvád, a tettenérés, esetleg a feljelentés.

Az **önvádat** ellenőrizzük, hogy nem kóholt-e, való-e? és megállapítjuk, hogy mi az önvád indító oka. **Tettenérés** maga is bizonyít; megállapítjuk pontosan a tényállást, a tettenkapás körülményeit, a tettenérő személy megbízhatóságát és biztosítjuk a helyszínnel együtt a bűnjeleket. (L. 2. és 3. mell. Fontos!)

Gyanúsítottunk lehet: egy vagy több ismert személy; több ismert közül valaki (*pl. a cselédség egyike*); egy vagy több ismeretlen személy.

A két előbbi megállapítás a könnyebb, míg az utóbbi megállapítása a nyomozás egyik legnehezebb feladata.

Addig folytatjuk a nyomozást a nyomozó-cselekmények **megisméltésével** is, amíg gyanunk a bizonyosság határozott fokára nem emelkedik. **Megfigyeléssel** is: *szabadlábon hagyjuk és minden lépését megfigyeljük (besúgóval), mert lehet, hogy a megfigyelés újabb bizonyítékokat fog eredményezni. Úgyes cselhez is folyamodhatunk. Alibit igazoltassunk!*

Feltevésekkel fogunk dolgozni: **feltesszük egymásután mindegyikről, hogy ő a tettes**; azután feltevéseinket a tntak szerint (L/33.) **gondosan ellenőrizzük**. Így rá fogunk jönni, hogy melyik feltevésünk a helyes, tehát meg fogjuk találni a tettest.

Lényeges, hogy aprólékos részletekbe hatoljunk és **valamennyi** adatunkat, következtéseinket és feltevéseinket **mindig felírjuk**.

Ez a legnehezebb feladat. **Legfontosabb teendő a legaprólékosabb s legtürelesebb helyszíni szemle**. Az itt talált nyomokat biztosítom. Ujjlenyomatokat azonosítás végett az OBNy hivatalnak (*nyomozó alosztálynak*) beküldöm. Tájékoztodom s azután minden elképzelhető irányban feltevésekkel kutatom, vajjon ki lehet a tettes? Helyi vagy távolabbról jött ember-e? Ház nép, ismeretség, rokonság, közártalmúakra vonatkozó feltevésekkel; indítóok kutatásával; a tettes egyéniségére, képessé-

geire vonatkozó feltevésekkel. Hogyan kellett végrehajtani a cselekményt a helyszíni állapot szerint és ki hajthatta azt így végre? Megfigyelés, besúgók szintén vezethetnek eredményhez. (L. 2. mell. „Ki?“ Fontos!)

Ha más nem segít, valami más megtörtént hasonló eset alapján indulok el feltevéseimmel. (Analógia.)

43.* *Kik tudnak az ismeretlen tettesre vonatkozólag esetleg adatokkal szolgálni?*

44.* *Ha a gyanúsított azt állítja, hogy a tett színhelyén egyáltalán, vagy a tett idején nem volt, mit csináljunk?*

45.* *A tettes kézrekerítésére milyen módok vannak?*

Sértett háznépe, szomszédok, boltosok, kocsmárosok, útszéli lakosok, kisbíró, mezőőrök, erdőőrök, vasúti személyzet, éjjeli őrök, fuvarosok, **kéjnök**, orgazdák, zsbárusok, stb.

Felszólítjuk, hogy máshollétét (**alibijét**) igazolja. Ne hagyjuk magunkat félrevezetni hamis alibitanuk és hamis nyomok által! Alibitanukkal is igazoljunk alibit! Aprólékos részletekre kérdezzük ki őket, amire nem készülhettek el! Idő és térbeli viszonyokat vessük gondosan egybe! Percnyi eltérés is döntő lehet! Gyanúsított előadását a legaprólékosabban ellenőrizzük!

Két feltevésből indulok ki: a) **helyben rejtőzik**, b) **elmenekült**. Eszerint: helyben keresem és üldözöm.

Helyben: Puhatólás, les, megfigyelés, razia, besúgó útján. (Kapcsolatok.)

Üldözés: 1. nyomonüldözés (közvetlen üldözöbevitel); 2. távirati és távbeszélőn történő üldözés a tekintetbe jövő közbiztonsági szervek és hatóságok útján; 3. országos nyomozás és körözés (nyom. bejelentés és körözés iránti jelentés). 4. **További adatgyűjtés** a tettes hollétére vonatkozóan: személyi viszonyainak, összeköttetéseinek, multjának, foglalkozásának, anyagi helyzetének, a bűncselekményből származó haszonnak figyelembevételével. (Zsákmány birtoklása, értékesítési lehetősége; foglalkozási és munkahely; rokonság, ismerősök, szerető; esetleg orvos, kórház, stb.)

L! Szut. rendelkezéseit!

46.* *A gyanúsított kézrekerítése miért szükséges?*

A gyanúsítottat azért kell kézrekeríteni, mert távolléte sokszor kizárja a bizonyítást. Kézrekerítése lehetővé teszi: a **bűnjelek előkerítését, személy-, nyom- és tárgyazonosítást;**

kikérdezését, a tett lejátszását. Őrizetbevétel után e nyomozócselekményeket célszerű sorrendben kell végezni. (L.: Szut. rendelkezéseit is!)

Legyen gondunk a sértett kártalanítására is!

47.* *Ha a gyanúsítható személyt megállapítottuk, mi még a teendő?*

Bizonyítani kell bűnösségét, vagyis tettes-ségét, mert nem elég, ha a nyomozó meggyőződött arról, hogy a gyanúba vett egyén a tettes, hanem ugyanezt a meggyőződést kell keltenie a vádlóban, illetve a bíróságban is. (*A bizonyító eljárás ott folyik le, de az adatokat a nyomozó szolgáltatja.*)

48.* *Mi a bizonyítás?*

A nyomozó a **szakszerű feljelentéssel** bizonyít. Ez a szellemi munka hézag nélküli láncolata az összes adatoknak, bizonyítékoknak (bűnjeleknek), gyanúknak, a levont helyes következtetéseknek, amelyekből az okszerűség alapján **kétségtelenül** következik, hogy a **gyanusított a tettes**, a cselekményt ő követte el és más nem gyanúsítható. (L! 9. mell.)

49.* *Mi könnyíti meg a bizonyítást?*

A **tettenérés** és a **beismerés**. A beismerésnél is éppen úgy kell lefolytatnunk a nyomozást, mint tagadás esetén. A beismerés csak akkor bizonyít, ha a nyomozás adatai a beismerés igazát megállapítják. (*Tettenérést lásd a 38. kérdésben!*)

50.* *Egy adat önmagában bizonyít-e?*

Nem! Sarkalatos tétele a bizonyításnak, hogy **egy adat magában nem bizonyíthat**. (*Pl. Ujjnyom csak azt bizonyítja, hogy akitől származik, a tárgyat érintette; a lábnyom a helyszínen azt bizonyítja, hogy okozója a helyszínen járt, de más nem: a tettességet önmagában nem bizonyítja.*)

Az adatok csak akkor lesznek bizonyítékok, ha több adat egymással összefüggve valamely tényt kétségtelenül megállapít. (*Pl. azonosított ujjnyom és lábnyom birtokában megállapítható, hogy az egyetlen személytől származik és ha más ugyanakkor a helyszínen nem fordulhatott meg, következésképpen az azonosított nyomok csakis a gyanúsítottól származhattak.*)

A nyomozás munkájának menete.

*A nyomozás munkájának menetét áttekinthetően szemléltetik a 4–9. melléklet táblázatai.**

I. Adatok felkutatása és összegyűjtése:

(Az eljárási elvek szerint az alábbi nyomozó cselekményekkel.)

1. Helyszíni szemle.
2. Kikérdezés (sértett, tanu, gyanúsított szakértő stb.)
3. Kutatás, motozás. (Tárgyak őrizetbevétele.)
4. A gyanúsított kézrekerítése.
5. Személy-, tárgy-, nyomazonosítás; időpontok tisztázása.
6. Megfigyelés.

Segédeszközök:

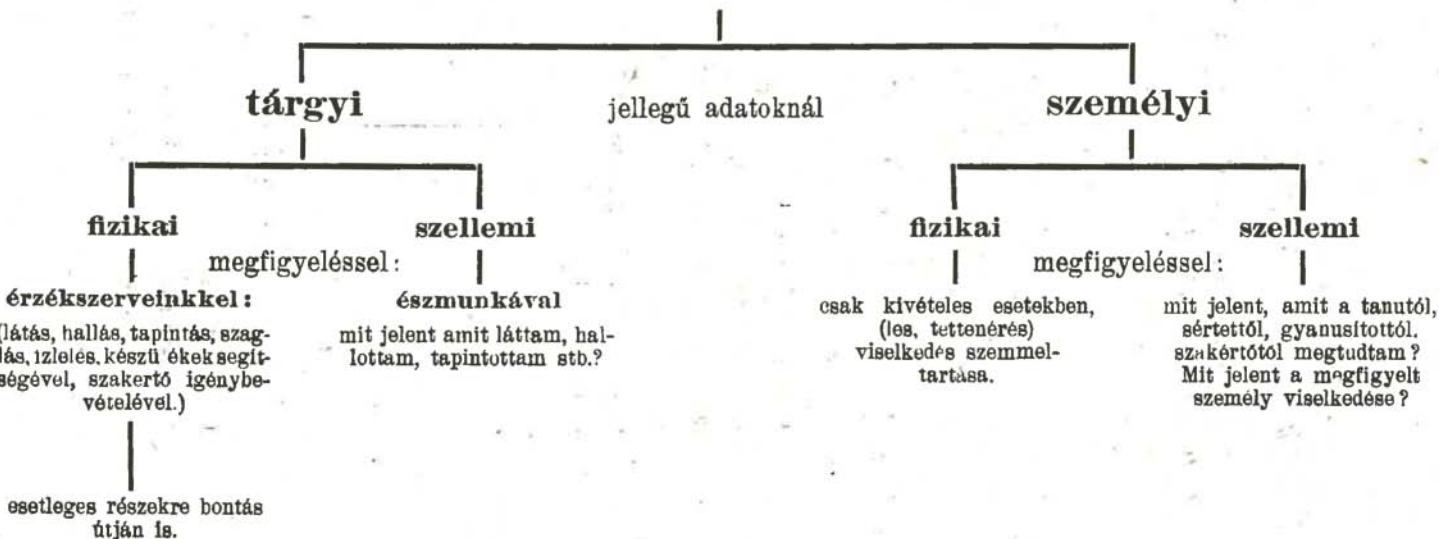
1. Készülékek.
2. Nyilvántartások, gyűjtemények.
3. Szakirodalom, szakértői vizsgálatok.

II.

Az összegyűjtött adatok feldolgozása.

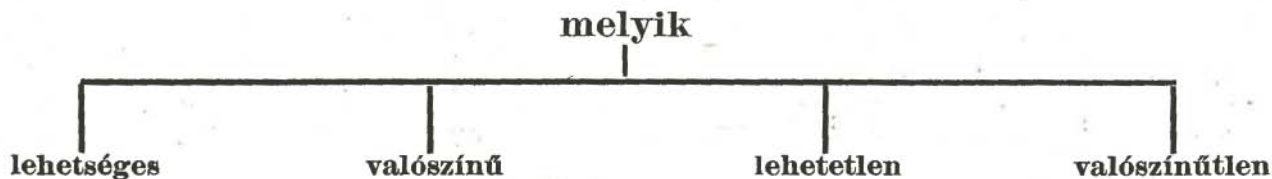
(Tényálladék rekonstruálása.)

1. Adatok vizsgálata.

2. Adatok bírálata :

ellenőrzése abból a célból, hogy

Az ellenőrzés észszerű gondolkodással, kísérlettel és kipróbálással történik.

Ezáltal az adatokat megrostáljuk és értékeljük.

3. Adatok rendezése:

Külső rendezés:

1. Osszegyűjtés aszerint, ahol és ahogy találtuk.
2. A 8 kérdés szerint.
3. Tényleges és nemleges adatok szembeállítása.
4. Időponti adatok időbeli sorrendben.
5. Különböző időben történt kikérdezések szembeállítása.
6. Különböző időben történt megállapítások egybevetése.

Cél: áttekintés biztosítása.

(Fejben megtartani nehéz: tehát **mind** leírjuk.)

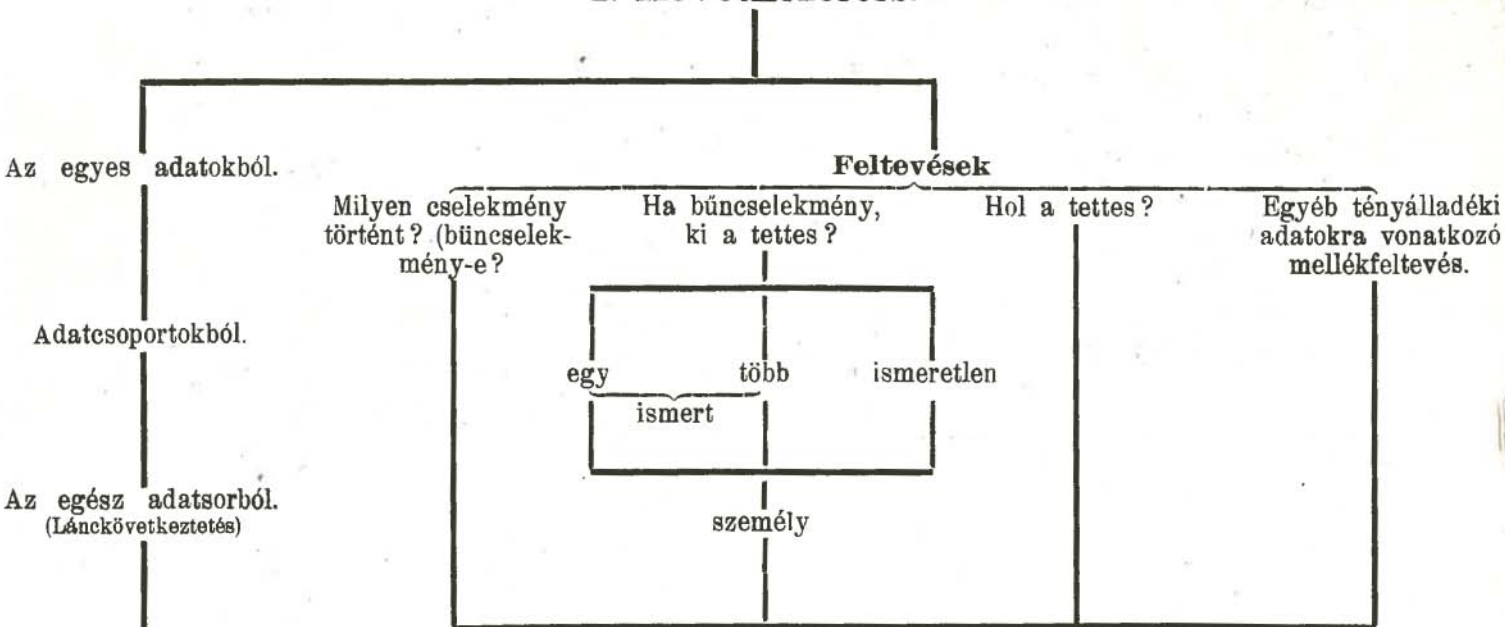
Lényegi rendezés:

egymáshoz tartozó
adatok csoportosí-
tása és ezekből
következtetések
levonása.

csoportok össze-
kapcsolása.

(Egybeillesztés.)

4. Következtetés.

Feltevések ellenőrzése.

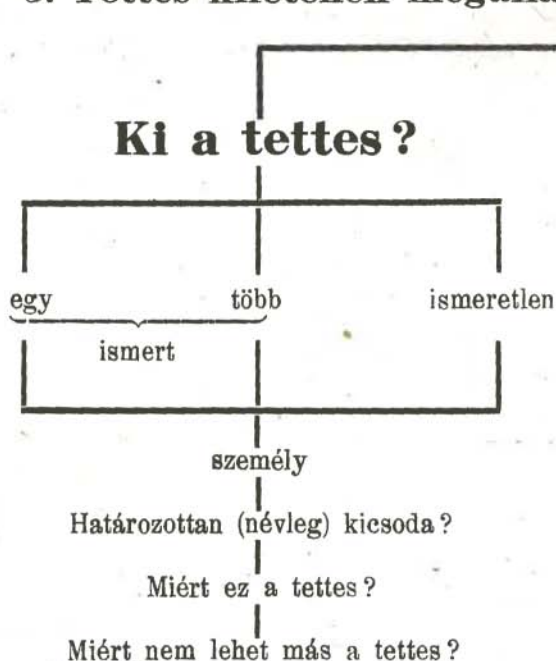
1. Okozati összefüggés van-e? (Következmény és feltevés között.)
2. Nem ellenkezik-e már megállapított igazsággal? (Kísérlet, ellenőrzés.)
3. Tárgyi és személyi tényálladék összhangban van-e?

(Koholmány, félrevezetés, ámitás, színlelésről és nem várt fordulatról sem szabad megfeledkezni.)

A teljes (személyi és tárgyi) tényálladék összeállítása. (Rekonstrukció.)

A további következtetést elősegítő feltevésből.

5. Tettes kilétének megállapítása és bűnösségének bizonyítása.

Bűnös-e ?

Bizonyító adatok felsorolása:

1. Azonosított nyomok.
2. Jelenlét a helyszínen (alibi).
3. Visszahagyott tárgyak.
4. Terhelő tanuvallomások.
5. Indító-ok fennforgása.
6. A haszon birtoklása.
7. Elkövetési eszköz birtoklása.
8. Egyénisége folytán képes volt-e a tett végrehajtására ?
9. Beismerés.
10. Orizetbe vett bűnjelek.

6. A tettes kézrekerítése.

7. Feljelentés megszerkesztése.

51. *Mi a személyazonosítás és mi a célja?*

A személyazonosítás is az adatgyűjtés egyik eszköze.

Célja: 1. élő vagy halott személy **kilétének** biztos megállapítása; 2. megállapítása annak, hogy az élő vagy halott személy **azonos-e** egy előbb felvett személyleírással, képpel, a talált ujjnyom vagy egyéb nyom okozójával; vagy **ki az**, akire valamely ismert adat utal, vagy ráillik; 3. megállapítása annak, hogy a **hamis nevet** bemondó, vagy **hamis iratokkal** rendelkező személy **kicsoda**.

A személyazonosítás: 1. **személyleírás**; 2. **fénykép**; 3. **testmérőrendszer**; 4. **ujjnyomat** és 5. egyéb alkalmas adatok (nyomok, tanuvalloítás stb.) alapján történhetik. A bűnözők nyilvántartását e személyazonosító eljárások teszik lehetővé. **Főnyilvántartás** a legmegbízhatóbb ujjnyomatrendszer.

52. *Ismertesse a személyazonosító eljárásokat?*

A személyleírás alapja, hogy két tökéletesen egyforma ember nincs. A leírásra az **ürlap** szolgál. Ennek a kifejezéseit helyesen kell értelmezni és alkalmazni. Minden testrészt több szempontból kell leírni, hogy pontos és találó legyen.

A **fénykép** $\frac{1}{7}$ nagyságban, a külső szemzuga beállítva szemből, oldalról, egész alakról és féloldalról készül. **Azonosítás esetei:** 1. fényképet—fényképpel (*pontos összemérés*); 2. fénykép alapján felismerés; 3. fénykép és az előtünk álló személy azonosítása; 4. látott személy felismerése a fényképgyűjteményben. *

A **testmérőrendszer**. Bertillon párizsi rendőrtisztviselő nyilvántartási rendszere. A testről 11 méret, hozzá fénykép és személyleírás. A XX. század elejétől kezdve az **ujjnyomatrendszer** lépett be a helyébe.

53. *Beszéljen az ujjnyomatrendszeréről.*

Az ujjnyomatrendszer (*daktyloszkopia*) a személyazonosításnak tudományos rendszere az emberek ujjnyomatainak összehasonlítása alapján. Galton és Henry, angol tudósok rendszere. Ma már mindenütt **főnyilvántartás**: a többi csak kisegítő. **Célja:** 1. visszaesők megállapítása; 2. ismeretlen tettes megállapítása; 3. fontos tárgyi bizonyíték szolgáltatása. **Alapté**

telei: 1. minden ember ujjnyoma más; eltüntetni nem lehet; 2. az egész életen át változatlan; 3. az ujjnyomok osztályozhatók. A csendőrnek tudnia kell: a helyszíni ujjnyomok jelentőségét, azok felkutatását, rögzítését, a szakértőhöz történő juttatás módját és az ujjnyomatlap felvételét.

54. Mennyiben alkalmasak azonosításra az ujjvégek rajzai?

A kidomborodó **fodorszalak** és a közöttük lévő **barázdák** sajátos rajzot alkotnak. E rajzok minden embernél különbözőek. A büntetett előéletűekről az **Országos bűnügyi nyilvántartó hivatalban** ujjnyomatlapokat tartanak nyilván. A nyomozás során talált helyszíni ujjnyom, vagy a gyanúsítottól felvett ujjnyomat a nyilvántartásban könnyen **azonosítható**. Ujjnyomot ujjnyomatlappal a nyom. aloszt. is tud azonosítani. *(Az ujjnyomatlap felvételét a Szut. tárgyalja.)* Ujjnyomatlapot arról kell felvenni, akit ennek alapján azonosítani *(felismerni)* akarunk.

55. Milyen ujjnyomot hagyhat a tettes a helyszínen?

Szintelen (lappangó), színes és benyomott ujjnyomot.

Szintelen ujjnyom kemény, teljesen sima felületű tárgyon keletkezik, ha kezünkkel megérintjük. *(Üveg, porcellán, fényezett bútort, csiszolt tárgyak stb.)*

Színes ujjnyom piszkos ujjak lerajzolódása valamely tárgyon *(pl. véres, festékes, lisztes ujjnyom).*

Benyomott *(domborodó)* ujjnyom gyúrható anyagban keletkezhet. *(Gitt, agyag, viasz, gyetya, száradó lakk, kence stb.)*

Szintelen ujjnyom ritkán látható! Argentorát, esetleg más porral kell előidézni a gyanított helyeken. Elővigyázat! Csak az csinálja, aki ért hozzá! *(Nyomozó aloszt.-nál szakképzett csendőr van.)*

56. Tanukkal hogyan azonosíthatunk?

Személyeket és tárgyakat azonosíthatunk olyan tanukkal is, akik előtt ezek ismeretesek. **Célja**, hogy a tanu a személyt vagy a tárgyat felismerje; vagy igazolja, hogy az előtte ismeretlen. **Eljárás:** a) több ember közé állítjuk a gyanúsítottat és felszólítjuk a tanut, mutassa meg, melyik a szóbanforgó egyén; b) a tanut leültetjük egy szobában és egyenként hívunk

be embereket, a tanut pedig felszólítjuk, hogy közölje, ha a szóbanforgó egyén lép be; c) tárgyak felmutatását is hasonló módszer szerint végezhetjük. Célszerű, ha előbb a tanut a személy- vagy tárgyleírásra vonatkozóan kikérdezzük és vallomását rögzítjük. »

57. Milyen követelményeket támaszt a nyomozás (kikérdezés, helyszínelés) a csendőrrel szemben?

A nyomozáshoz (kikérdezéshez, helyszíneléshez stb.) céltudatos tervszerűség, nyugodt következetesség, világos áttekintés, jó megfigyelő és megjegyzőképeség, de különösen széleskörű ismeretek mellett kiváló figyelemösszpontosító és következtetőképesség szükséges. Fontos az is, hogy a csendőr a lényegét azonnal felismerni és néhány szóval ügyesen rögzíteni tudja. Legyen mindig alapos és fáradhatatlan az igazság keresésében. (L. Szut.-ban is és a 21. és 74. kérdést is!)

58. A személyi jellegű adatokat (személyi bizonyítékokat) hogyan szerzi meg a nyomozó?

Erre szolgál a **kikérdezés**, de ide soroljuk a nyomozó saját észleletei folytán nyert adatokat is. **L! 1. mellékleten.** A nyomozónak értenie kell hozzá, hogy a tanuból, (sértett, gyanúsított) mindent kivegyen, amit csak az ügyben tudhat. De a tanu nem mindig az igazat mondja: lehet, hogy szándékosan mást mond, de lehet az is, hogy igazat akar mondani, de téved. A szavahihetőség elbírálásához ismernie kell a kikérdezőnek azokat a körülményeket, amelyek a vallomástevőt az észrevevésnél, a felfogásnál, a visszaemlékezésnél és a vallomás elmondásánál befolyásolhatták! (Figyelem, izgalom, egészségi állapot, érzékszervek működése, műveltség, kor, nem, alkohol, nyelvismeret, kapcsolat és érdekeltég az ügyben stb.)

A **vallomások rögzítése**, feljegyzése a Szut. rendelkezései szerint történik.

59. A tanukikérdezés általános szabályai:

Egyenként, külön, minél előbb s meglepően kell kikérdezni. A kikérdező készüljön fel hozzá. A tanu előbb mondjon el mindent, amit akar; ezt jól meg kell figyelni! Ezután jöjjenek a részletkérdések, homályos részek tisztázása. Emlékezetét elő lehet segíteni, de befolyásolás nélkül! Szavahihetőségét állandóan ellenőrizni kell a már biztos adatok alapján. Ellentmondásait és ezek okát fel kell deríteni. A vallomás lényegét hűen fel kell jegyezni. (Egyébként lásd a Szut. rendelkezéseit!)

60. A gyanúsított ki-
kérdezésénél hogyan já-
runk el?

Amíg nincsen ellene bizonyítékunk, addig mint „tanút“ kell kikérdezni. A kikérdezés idejét a nyomozó válassza meg; célszerű akorra hagyni, amikor már uraljuk az egész anyagot. Előbb halgassuk meg nyugodtan, de jól figyeljük meg előadását! Azután hatoljunk részletekbe és tisztázzuk a hézagokat és ellentmondásokat. Figyeljünk mindazokra különösen, amit csak a tettes tudhat! Jegyezzük meg: nemcsak a tettes tagad, de tagad az is, aki ártatlan! Minden beismerésnek meg kell szerezni a tárgyi bizonyítékait! (De ugyanez a tagadásnál is lehet!)

Egyébként lásd a Szut. szabályait. x

szemből 64 ig

61. Kik tekintünk szak-
értőnek?

Azt, aki hivatása, foglalkozása, szaktudása vagy mestersége folytán, ezek körébe vágó kérdésekben a nyomozónak felvilágosítást adhat.

E felvilágosítás vonatkozhatik:

a bűncselekmény tényére;

a bűncselekmény elkövetési módjára;

az elkövetési eszközre;

nyomok fennforgására és ezek jelentőségére.

Továbbá megvilágít, értelmez és magyaráz minden egyéb olyan adatot, amit külön szak-képzettség hiánya miatt vagy a megállapítás hitelessége érdekében a nyomozó maga nem teljesíthet. Megerősítheti továbbá a nyomozó megállapítását és véleményét is.

62. Soroljon fel néhány
szakértőt!

1. Orvos (lehetőleg törvényszéki orvos).

2. Vegyész (kémikus).

3. Természettudós: természettannal, földtannal, ásványtannal, növénytannal, állattannal foglalkozó szakember.

4. Mikroszkopos. (Nem külön szakma, hanem az, aki általában a górcső kezeléséhez ért: lehet ez orvos, vegyész, botanikus, nyomozó stb.) Ide tartozik a mikrofotografia is.

5. Fegyverszakértő.

6. Fényképész.

7. Daktiloszkópos. (Ujjnyom szakembere).

8. Írásszakértő.

9. Személyazonosító hivatal.

(Az O. B. Ny. hivatal.)

10. De szakértő lehet minden olyan szak-képzettséggel rendelkező ember is, aki a nyo-

mozó előtt kevésbé ismert vagy e nélkül nem tisztázható kérdésekben felvilágosítással szolgálhat. (*Lakatos, bányász, villanyszerelő, könyvelő, vadász, gazdatiszt, vasutas, siketnéma tanár stb.*)

63/A *csendörnek mit kell a szakértőkről tudnia?*

Elsősorban azt, hogy **mit, hogyan, mikor és kitől** kérdezhet.

* A szakértőt akkor kérdezze meg, ha már minden, a kérdésre vonatkozó adatot összegyűjtött és a szakértőnek a kísérő körülményekről számot tud adni, mert a pusztá tárgyból keveset tud a legjobb szakértő is megállapítani. A kísérő körülmények ismertetésével mindenestre megkönnyítjük a munkáját.

* Ne igyekezzük befolyásolni. Ne **követelőzünk**, hanem bízunk rá, hogy azt mondja, amit tudása és lelkiismerete szerint mondhat. Ha szorítjuk a véleményadással, könnyen fog esetleg „igent“ mondani, csak hogy azt ne kelljen mondania, hogy ezt vagy azt nem tudja! Tehát nyugodtan beszéljük meg vele a dolgot.

(*Az országos bírósági bűnügyi szakértők igénybevételére külön rendelkezések állanak fenn!*)

* A szakértői vélemény helyességét kell, hogy a nyomozás adatai is igazolják! Ellentétben ezek nem állhatnak, mert így vagy az egyik, vagy a másik helytelen.

64/A *Az orvos és a vegyész mily esetekben adhat véleményt?*

Szakvéleményt ad vizsgálat vagy boncolás útján: sérülésekre, betegségekre, halálesetekre, mérgezésekre, magzatelhajtásra, szeméremelleni bűntényekre vonatkozóan; lélektani kérdések, elmeállapot, histéria, szexuális kérdések, hypnózis (*delejes álom*), alkoholizmus, testi fogyatékosságok (*színvakság, balkezesség, siketnémaság stb.*), tetoválások is hozzá fognak tartozni; véleményt adhat továbbá a testen előidézett minden nyomra, vérnyomokra és ürületekre vonatkozóan stb.

A **vegyész** ismeretlen anyagokat, mérgeket, élelmiszerek hamisításához használt anyagokat és szereket felismeri. Kis mennyiségből is kimutatja, hogy mi a vizsgált anyag, mi a tulajdonsága és honnan származhatik. (*Pl. Gyomortartalomból kimutatja a mérgező morfiunt, arzént, stb.: tisztaügyi esetek.*)

Hajlék-összet. ig
65.* A mikroszkopusra mikor lesz szüksége a nyomozónak?

Ha valamely tárgy vagy nyom alapos vizsgálatához az emberi szem nem elégséges és ha szükséges, hogy egy tárgy vagy nyom behatóan megvizsgáltassék, mert bizonyítékul szolgálhat vagy fontos támpontot nyújthat a nyomozás számára.

Több-százszoros nagyítás útján felismer bármilyen apró tárgyat, szemetet, törmeléket, stb. Haj, szőrszálak, szövetek, vásznak, fonalak, cérnák, tisztátalanságok, por, hulladék, törmelék, körömalatti piszok, szerszámokhoz ragadt piszok, zsebkésben lévő piszok; lábbelihez tapadt szemét és piszok; véryomok és ürüléknyomok stb. vizsgálatára és ezekre vonatkozó legpontosabb felvilágosítás adására képes.

66.* A természettannal foglalkozó milyen kérdésekben adhat felvilágosítást?

Természeti erők érvénysülése, áradás, időjárási viszonyok, szél, vihar, villámcsapás, fagy, napfény hatása, hangtani, optikai (fénytani) kérdések; anyagok fizikai tulajdonsága (pl. fémek rugalmassága, ellenállósága, villamosvezetés, tárgyak törése, stb.), gépek szerepére és villamossági kérdésekre vonatkozóan.

(Pl. Kődobálás törvényeinek megvilágítása; testek esése és zuhanása; gyújtólencse használata; kályha hőhatása, stb.)

Időpontok tisztázása a hold- vagy napállás szerint szintén az ő feladata.

67 Mit mondhat az állat- és növényvilág ismerője?

Az állattannal foglalkozó felvilágosíthat állatok nyomait (lábnyomok, harapás, szőrzet, stb.), képességeit, idomíthatóságát illetően (lopás idomított kutyával); mérges rovarok szűrése, csípése esetén. Oszladozó hullán talált rovarokból megállapítja a halál, vagyis az oszlási folyamat időponti adatait. (L! 98. kérdést.)

A növényvilág ismerője felismer növényi részeket s mikroszkop segítségével parányi részecskéket is. (Pl. A gyilkos dragonyost kardcsorbájában maradt fűdarabka árulta el, mert kardját a gyilkosság után egy fűcsomóval törölte le s az ebből visszamaradt részecskét a botanikus felfedezte.) Ismeri a mérges növényeket, magvakat, gombákat, stb. (L! 155 kérdést.)

Növények (széna, kazlak) öngyulladására esetén felvilágosít.

Növényi szagokat, nedveket (ezek foltjait) felismer. (Pl. Bűnjeleken, ruházaton érezhető jellegzetes szag vagy illat; ruházaton, térden, könyökön lévő növényi nedvtől származó folt.)

†68. Milyen kézi fegyvereket ismer és miről vizsgálódhat fel a fegyverszakértő?

Vannak szál- és lőfegyverek. Szálfegyverek a döfő- és vágófegyverek: tőr, kard, stb. Kézi lőfegyverek a válltusás (puskák, géppisztolyok, stb.) és a marokk-lőfegyverek (pisztolyok).

A fegyverszakértő felvilágosíthat a döfő, vágó és lőfegyverekről: tehát fegyverszakai és lövésszakai kérdésekről.

Fegyverek szerkezete, gyártmánya, származása, hatása, hordtávolsága, pásztázó képessége; lövedékek, töltények, lőpor és robbanóanyagok és mindezekkel összefüggő kérdésekben fordulhatunk hozzá.

69. Fontos-e a bűnügyi fényképezés segítése?

Elsőrendűen fontos! Megörökíti a helyszínt vagy bármilyen tárgyat és helyzetet, mindenféle nyomot.

Gyanúsított fényképe megkönnyíti az üldözést és személyazonosítást.

Lázadások, merényletek, zavargások vagy más csoportosulások esetén készült fénykép sokszor döntő bizonyíték. (Pl. izgató éppen beszél; gyanúsított éppen követ dob; lakodalmasságban lefényképezett zsebmetsző; marseillei merénylet, stb.)

Lefényképezett bűnjelek megkönnyítik a tárgyak vagy tulajdonosaik felkutatását.

A fényképezőgép mindent lát, mindent felvesz a képre s pontosabb, élesebb, mint a szem.

Kimosott vérfolt helyét, vérfoltokat a falon, padlón felfedezi.

Íráshamisításokat és vegyi titkos írásokat megállapít.

Főtárgyaláson a fénykép azt a helyzetet mutatja be, amit és ahogyan azt a nyomozó látta!

70.* *Fényképfelvételnek melyek a nyomozástani szabályai?*

1. Időpontot és megvilágítási viszonyokat tüntessük fel.

2. A felvétel célját kifejezetten jelöljük meg.

3. Különböző oldalról készítsünk felvételt, hogy minden látható legyen a képeken.

4. A képen retusálni (*javítani, szépíteni*) tilos.

5. Ha bűnügyi fényképész (*nyom. aloszt.*) nincs, inkább egy ügyes amatőr (*kedvtelő*) fényképezéssel fényképeztessünk vagy készítsük magunk a felvételt, ha van gépünk.

6. Tüntessük fel mindig a mértéket! (*Lencse és tárgy a melléhelyezett mérőszalaggal vagy léccel párhuzamos síkban legyen!*)

7. Utcai megfigyelő-felvétel észrevétlen legyen!

71.* *Az írásszakértőnek hogyan bocásuk rendelkezésére az anyagot; mit állapíthat meg az írásszakértő?*

Az írásszakértő kéz- és gépirásokat azonosít.

A gyanúsítottal próbairást iratunk olyan papíroson, olyan íróeszközzel és lehetően olyan körülmények között, ahogy a vizsgálatra bocásított bűnjelt képező irat keletkezhetett. (*Iratunk vele ülve, állva, lassan gyorsan, irónnal, tintával és különböző tollal, a gyanubavett géppel.*) A próbairáson a kérdéses szöveg észrevétlenül legyen benne!

A gyanúsítottat írás közben figyeljük meg. (*Izgatott-e? tétova-e?*)

Az írásszakértő különbséget felismer írások között, hamisításokat felfedez és megállapít; javításokat, törölt helyeket láthatóvá tesz.

Kutassunk mindig az íróalzat után: hol, milyen tárgyon írt a gyanúsított, van-e benyomódás ezen? Itatva van-e? Másoló papíros van-e?

Mi ragadt esetleg a papíros hátsó oldalára? Mikroszkopos ezt megállapítja!

A gyanúba vett egyén multjából, mindennapi életből származó írásokat és írószereit is csatoljuk a vizsgálati anyaghoz.

72.* *Hogyan járjunk el bármilyen vizsgálatra szánt anyaggal, tárggyal, nyommal? (Bűnjelkezelés.)*

A legnagyobb elővigyázattal és óvatossággal, hogy változást azon ne okozzunk. Tüzetesen írjuk le, hogy milyen állapotban találtuk és hol találtuk, milyen körülmények között; azután pedig, hogy mi mit csináltunk vele.

miként jártunk el az őrizetbevétel, biztosítás és csomagolásnál; ki hol érintette.

És pontosan írjuk meg, mit akarunk tudni.

73. *Mi a helyszíni szemle?*

Az adatgyűjtés egyik legfontosabb eszköze: adatok felkutatása, összegyűjtése és alapos megvizsgálása a tett színhelyén, továbbá ott, ahol a tettel kapcsolatos más esemény történt és azon a helyen, ahol a tetre vonatkozó nyomokat vagy bűnjeleket találtuk s e helyek összekötő útvonalain. Célja: megállapítása annak, hogy a bűncselekményt hol, hogyan, milyen körülmények között követték el, továbbá, hogy a tett színhelyén és annak közelében található nyomok és bűnjelek felfedeztessenek és biztosítottassanak. (Szut. 418.)

Vagyis: a helyszínen (tágabb értelemben véve!) minden olyan adat felkutatása, összegyűjtése és biztosítása, amelyek a bűncselekmény elkövetésének tényére, módjára és a tettes személyére vonatkozóan felvilágosítást tudnak adni.

74. *A helyszínelés milyen követelményeket támaszt a nyomozóval szemben?*

Türelem és nyugalom, jó megfigyelő és elképzelő tehetség; legnagyobb alaposság, tervszerűség; aprólékossáig menő részletesség kell a helyszíneléshez, mert a jó helyszínelés alapja a sikernek!

75. *Mi van a járőrtáskában, amit a jv. a helyszínelésnél felhasználhat é. minek veheti még nagy hasznát?*

(A járőrtáskában lévő s a helyszínelésnél használandó előírt dolgok.)

Továbbá célszerű felszerelés még: 1. csomagolópapiros (fehér szűrőpapiros); 2. oleáta (átlátszó) papiros (átrajzolásához); 3. másoló (indigó) papiros; 4. jó, sima levélpapiros borítékkal (apró bűnjelek, hajszál, vakarék, por számára); 5. vonalzó és körző; 6. színes írónok; 7. iránytű; 8. nagyító üveg; 9. szappan (ujjnyomat-felvétel és kézmosáshoz); 10. egy csipesz (apró tárgyak megfogásához); 11. nyomozástani zsebkönyv és emlékeztetők. Jó fényképező gép.

76.* *Milyen előkészületek szükségesek a helyszíneléshez?*

A járőr hallgassa meg a panaszt!

Együtt menjen azonnal a helyszínre a panaszossal!

A jör tagjai állapodjanak meg abban, hogy miképpen érintkezzenek helyszínelés közben.

Legjobb, ha azt, amit egymással közölni akarnak, röviden feljegyzik egy papirosra, ahonnan észrevétlenül leolvashatja a jőrtárs. (*Avatatlank előtt közléseket nem szabad tenni!*)

Lehetően két **bizalmi egyénről** kell gondoskodni. (*Esetleg munkásokról is.*)

Ember élete elleni bűncselekmények vagy balesetek esetén **orvosról** kell azonnal gondoskodni. (*Halál okát orvos állapítsa meg!*)

Hatósági rendőri hullaszemle megejtése ügyében lépjen érintkezésbe az őrs vagy a járőr a helyi hatóságokkal.

Küldöncként használható embert (*kisbíró, csász stb.*) vigyen magával a járőr.

Az öpksággal **összeköttetésben** kell lenni **távíró, távbeszélő** vagy **küldönc** útján. Tudni kell tehát, hogy hol van a legközelebbi távíró vagy távb. állomás és hogy mikor **indulnak vonatok** a legközelebbi vasútállomásraól.

Azok a **személyek**, akikre a helyszínelésnél szükség lehet, legyenek ott: feljelentő, sértett, tanuk, szakértő.

77* *Általában hogyan történjék a helyszíni adatgyűjtés? A nyomozás 8 kérdését felhasználjuk-e?*

A helyszíni adatgyűjtés általában a nyomozás 8 kérdése szerint történjék. **Valamennyi adatot felírunk** és osztályozzuk a tárgyi (*hol, mikor, mit, mivel?*) és személyi (*ki, kivel, hogyan és miért?*) tényálladék szerint.

Időponti adatokat hézag nélküli időrendben kell tisztáznunk, mert a legkisebb felületesség is végzetes lehet az eredményre.

Jó elképzelő tehetséggel és éles megfigyelőképességgel keressük ott a nyomokat a helyszínen, ahol azoknak a helyszín állapota szerint keletkezniök kellett. (*Pl. Merre kellett mozognia tettesnek a helyszínen és mit, hol kellett megérintenie? Merre kellett jönnie s merre távoznia? Tettes mely nyomokat idézhette elő a helyszínen? stb.*)

Az adatok helyességéről kipróbálással és kísérlettel győződünk meg, ha erre mód van.

(*Pl. A falon hogyan hallik át a hang, mit látni a kulcslyukon, a talált fészítővas azonosítható-e a feltört tárgyon lévő nyommal.*)

Esetleges feltevéseinket — ha lehetséges — azonnal ellenőrizzük: megtaláljuk-e az elképzelt helyen a nyomot vagy változást? (*Pl. 3 ajtó és 2 ablak van: valahol be kellett jönnie a tettesnek és el is kellett távoznia. Milyen nyomok...*)

*moknak és hol kell azoknak lenniök, ha feltevé-
vésünk szerint az egyik ablakon jött be és a
középső ajtón távozott? stb.)*

78.* *A helyszínelés
adataival hogyan jár-
unk el?*

Úgy, ahogy tanultuk: felkutatjuk, össze-
gyűjtjük, megvizsgáljuk, elbíráljuk, ellenőriz-
zük és értékeljük az adatokat. Továbbá fel-
használjuk azokat következtetésekre úgy, hogy
az egymáshoz tartozó és egymást kiegészítő
adatokat csoportosítjuk. A tényálladék héza-
gaira vonatkozóan pedig olyan feltevéseket
állítunk fel, amelyek az eddigi megállapítá-
sainkból következhetnek, de még nem tudjuk,
hogy úgy van-e, ahogy elképzeltük. Ezt to-
vábbi adatgyűjtéssel kell tisztázni. (Pl. Az ada-
tok arra mutatnak, hogy nem egy, hanem eset-
leg két tettes követte el a bűncselekményt; fel-
teszem tehát, hogy még egy tettes van és ki-
egészítem ebben az irányban is az adatgyűjté-
semet.)

79.* *A helyszínelést ho-
gyan hajtsuk végre? Me-
lyek az első teendők?*

Minél előbb érjünk a helyszínre!

Irjuk fel: hány óra és milyen az időjárás!

1. Csendet és rendet ke'l teremteni.

2. A helyszínt le kell zárni. Avatatlanok
belépését meg kell tiltani, kíváncsiskodókat el
kell távolítani.

3. Aki felvilágosítást tud adni, azt meg-
felelő felügyelet alatt a helyszín közelében kell
tartani.

Megbízható bizalmi egyén kísérje azokat
figyelemmel és hallgassa kis beszélgetésüket.

4. A helyszínt tekintse át általánosságban
a helyszínelő oly helyről, ahol nyomokat nem
semmisít meg és mondassa el magánk a tör-
ténteket azzal, aki tud arról. (Sírát, fül- és
szemtanuk.) Ez még ne legyen kikérdezés,
hagyja nyugodtan beszélni azt, akit megkér-
dezt.

Cél: tájékozódás, sürgős intézkedés, terv.

80.* *A helyszíni állapo-
tot hogyan kell tisztázni?*

1. Mi a helyzet a járőr megérkezésekor?

2. Azonos-e ez a helyzet azzal a helyszíni
állapottal, amit a gyanúsított maga után ha-
gyott s ha nem, ki és milyen változtatást esz-
közölt azon?

3. Milyen volt a helyszín, eredeti állapota a bűncselekmény előtt?

4. Tehát milyen állapotot idézett elő pontosan a bűncselekmény?

81. Egy bűncselekmény elkövetése után kik idézhetnek elő változtatásokat a helyszínen?

1. Jóhiszemű kezek (takarítás, élesztési kísérletek, kíváncsiak).

2. A tettes vagy társai (bűnpártoló) szándékosan. (Nyomok eltüntetése, színlelt helyzetek beállítása.)

3. Más okok. (Időjárás, víz, állatok stb.)

Ezt mind tisztázni kell, mert súlyos tévedésekhez vezethetnek. (Pl. Áldozat fejét borító ruhadarab nem a tettestől származott, hanem a községi bíró borította le.)

A helyszíni állapot **részletes tisztázását** egyszerűen nem lehet elvégezni, hanem ezt az **összehasonlító munkát minden egyes adathál kell folytatni**: minden tárgynál fel fog merülni az azon lévő nyom vagy elváltozás keletkezésének kérdése, amit csak vizsgálat alá veszünk! A helyszíni állapot tisztázásánál használjuk fel azokat a hátrányosan nem érdekeltet, akik az eredeti helyszínt pontosan ismerték.

82. Érdekteleneknek, a járőrnek nyomaival és a bűncselekményhez megállapítottan nem tartozó nyomokkal mi a teendő?

Ezeket a nyomokat feltűnően felismerhetően külön kell választani a bűncselekmény nyomaitól, melyeket meg kell jelölni.

A helyszínen megfordult **érdektelenek**, valamint az **esetleges áldozat ujj és lábnyomait** is fel kell venni és a helyszínen talált nyomokkal azonosítani kell, mert csak így lehet megállapítani, melyik nyom származik a tettestől. (L. Nyut. 46. §.)

Vigyázzon a helyszínelő arra, hogy az úgben hátrányosan érdekelték félre ne vezessék.

Minden, a helyszínelés után keletkező **nyomot** jelöljön meg.

(Pl. Gyanúsított nyoma akkor került a helyszínre, amikor jór odavezette, mégis tévedésből ellene bizonyítékul használták fel!)

83. Ha véres bűncselekmény áldozatai fekszenek a helyszínen, mi a legelső teendő?

Győződjön meg a helyszínelő azonnal, hogy él-e még az áldozat vagy sem s szükség esetén azonnal nyújtson első-segélyt és gondoskodjon orvosi segítségről. Vigyázzon azonban, hogy

nyomokat lehetőleg ne semmisítsen meg, bár a legértékesebb nyomnál is többet ér, ha életben maradt az áldozat!

Meg kell erről győződni azért is, nehogy a meglepett s már menekülni nem tudó tettes — az áldozatok mellé feküdve — nyugodtan megvárja a jó alkalmat a meneküléshez. *(Pl. Egy nő gyilkosa, aki a lezárt helyszínről az ablakon keresztül így szökött meg.)*

84.* *Hogyan történjék a helyszín részletes vizsgálata?*

Semmihez ne nyúljunk, semmit el ne mozdítsunk helyéről, amíg pontosan meg nem figyeltük a talált állapotot és fel nem jegyeztük a tárgy helyzetét: ez alapelv legyen!

Állapítsunk meg egy olyan tervet a helyszínelés végrehajtásához, hogy **semmi ki ne maradjon és amihez hozzáfogott a helyszínelő, azt fejezze is be!** Ne kapkodjon ide-oda.

Készítsünk mindenről **pontos feljegyzéseket, rajzokat, esetleg fényképeket.**

85.* *A helyszínelés terve milyen legyen?*

Egyszerű, de mindent magában foglaló, alapos. *(Pl. Egy helyiségben teljesítendő helyszínelés tervéhez: 1. padló részletesen; 2. ajtók, ablakok, ezek zárai, ezeken található minden elváltozás és nyom; 3. mennyezet részletesen; 4. falak részletesen; 5. a bútorok sorrendben és részletesen; 6. a bűncselekmény tárgya és annak környéke részletesen.)*

Minden bűncselekmény és minden helyszín más és más terv szerint vizsgálható! Lényeg az legyen, hogy tervünket jegyezzük fel és ellenőrizzük, hogy semmit ki ne hagyjunk.

Legelőször mindig a talajt, a padlót kell megnézni, ahol mozogni fogok!

Ha a tettes nyomai után helyszínelek, ez célszerű, mert benne vagyok a tettes munkájában.

86. *Csak az úgynevezett „eredményeket” jegyezze-e fel a helyszínelő?*

Nem, mert nemcsak az lehet a fontos, ami történt, de az is, ami nem történt meg. *(Nemleges adatok!)* Pl. nemcsak az, hogy a mosdótálban véres vizet találtam, hanem az is ép ilyen fontos lehet, hogy üres volt a labor; vagy: egyformán fontos, hogy meleg-e a tűzhely vagy hideg; áll-e az óra vagy sem; nyikorog-e az ajtó vagy sem; sértetlenek-e az ablakok vagy sem

stb. Tehát fel kell jegyeznem minden megállapításonkat, mert előre még nem tudom, hogy a nyomozás sikere szempontjából mi lesz a fontos.

Sokszor a leglényegtelenebbnek látszó dolgok döntő jelentőségűek lehetnek a nyomozás és bizonyítás részére. Így pl. egy gyulaszál; sárhulladék; hogyan iekszik és hol az elégett szivar vagy cigaretta hamuja; van-e pókháló, por valamely helyen; van-e még petróleum a lámpában vagy sem stb.

87.* *Meg kell-e állapítani a helyszínelésnél az időjárási és megvilágítási viszonyokat is?*

Az időjárási viszonyokat mindig állapítsuk meg, mert szoros összefüggésben lehet nemcsak a bűncselekménnyel, de a nyomok állapotával is. (Hideg, meleg, eső, hó, fagy, szél, vihar stb.)

Ugyanez áll a megvilágítási viszonyokra is. (Napsütés, világítás, sötét, borult idő, tiszta csillagcs vagy holdas éjszaka; milyen volt a hold állása, mikor kelt, mikor nyugodott le?)

Időjárás megváltoztatja vagy eltünteti a nyomokat. (Eső elmossa, hó ellakarja, esetleg olvadás eltünteti; hideg konzerválja, meleg gyorsan bomlasztja a hullát; nap felszárít nedves nyomokat, vért, folyadékot stb.)

A **megvilágítás** elősegíti vagy megnehezíti a tettes munkáját és menekülését. (Világosban nem mehetett erre vagy arra, merl megláták volna, sötétben pedig csak egyetlen úton mehetett. Pl. Meddig juthatott el a tettes sötétben és meddig világosan? Sötétben dolgozott-e? Tehát ismerős-e?)

89.* *A tettes által visszahagyott és elvett tárgyakat hogyan állapítjuk meg?*

A tettes által visszahagyott tárgyak utalnak a tettesre; ezeket a helyszíni állapotok tisztázása és a helyszínt ismerő érdektelenek segítségével állapítjuk meg. (L! 80.)

Ugyanezek segítségével kell megállapítanunk, hogy milyen tárgyak hiányoznak a helyszínről és hogy a tettes vihette-e el azokat.

Az elvitt tárgy sokszor utal a menekülés módjára, útjára és a tettes ámulója is lehet. (Pérez elősegíti a menekülést, súlyos, nagy térfogatú tárgyak megnehezítik, ha drozott útona'hoz kötik.) **Elvitt tárgyak** elősegíthetik a tettes üldözését! Találó leírás, rajz, esetleg fénykép alapján a bűnjeleket azonnal nyomoztatni kell (Nvé-ben)! Feltalálásuk esetén a tetteshez vezetnek!

89.* *A kézrekerült gyanúsított jelen legyen-e a helyszínelésnél?*

Igen, megfelelő felügyelet alatt. Tekintetét, arcjátékát, viselkedését **állandóan figyelemmel kell kísérni**, mert ezzel elárulhatja magát. Nem kell tőle sokat kérdezzetni, hanem inkább **hirtelen meglepő kérdéseket tegyen hozzá a helyszínelő**, mert ezzel kiközkenti a kigondolt tagadási meséjéből.

A beismerésben levő gyanúsított pedig megkönnyíti a helyszínelő munkáját.

90.* *Ha a helyszínelő járőr a helyszínelést befejezte, mit tegyen?*

Befejezett helyszínelés után **újra nézze végig a helyszínelő (vagy új helyszínelő) a helyszínt**, mert lehet, hogy egyes nyomoknak egészen más értelmezést fog adni most, mint a helyszínelés kezdetén és fontosnak fog találni oly jelenségeket és dolgokat is, amit kezdetben még nem tudott kellően értékelni.

Szükséges és célszerű lesz egyes esetekben a helyszín további őriztetése és megfigyeltetése is, mert a tettes, esetleg bűntársa visszatérhet a helyszínre vagy annak közelébe.

91. *Ha bírói szemle várható mi a csendőr teendője a helyszínnel?*

Meg kell őriznie a helyszínt a **talált állapotban** és csak a hatósági szemle után hagyhatja el vagy akkor, ha a szemlét megejtő hatósági személy hozzájárult, avagy felváltották. Hasonlóan kell megőrizni a helyszínt, ha a ny. ao. járőrének kiszállása várható.

Ha a bűnjelék (hulla, tárgyak) a helyszínen a bírói szemléig nem hagyhatók, (forgalmas útvonalon, vágányokon, égő házban, hóvihárban stb.) változatlan állapotban be kell azokat szállítani alkalmas fedett helyre és ott kell őrizni. Az eredeti helyszínt pedig leírással, lerajzolással (fényképezéssel) meg kell örökíteni! Nyomokat rögzíteni!

92.* *A helyszínt miképpen rögzíthetjük?*

Leírással, lerajzolással és fényképpel. Leghelyesebb e módok kiegészítő együttes alkalmazása.

Helyszíni leírásokban az **irányok** világtájak szerinti megjelölése a legalkalmasabb. „Jobb“ és „bal“ megjelölést csak ott használjuk, ahol tévedés nem származhat. (Pl. *Az áldozat bal karja, a folyó jobb partja.*) Tárgyak helyzetét egymáshoz viszonyítva is megjelölhetem. (Pl. *50 cm-re a szekrény előtt; a kályha*

és az ablak között; az asztal alatt; a két ágy között stb.)

Mérések legyenek mindig pontosak. Ne becsüljünk! De pontosan mérjünk! Esetleges hibák súlyos tévedésekhez vezethetnek. A mérés helyét és irányát mindig tüntessük fel.

Távolsági adatokat maradandó szilárd tárgytól mérjük! Tehát: a faltól 1 m-re; a kályhától, a szoba sarkától és **nem** a hulla bal lábától vagy a fejtől!

Határozatlan kifejezéseket ne használjon a helyszínelő, mert ilyenekkel nem mond semmit. Kerülje tehát a „kb“, „eléggé“, „megfelelő“, „pár“, „néhány“, „kis“, „nagy“, „sok“, „meglehetősen“ stb. kifejezéseket.

93. *Mi a nyom és milyen nyomokat ismer?*

Nyom alatt az emberi testnek vagy bármilyen tárgynak idegen felületen előidézett bármilyen nyomát: visszamaradt rajzát, körvonalát, képét vagy bármi módon odajutott (*levált, elhullott, odafolyt, odakenődött, felragadt stb.*) részecskéjét kell érteni, amelyből az előidéző okra és tárgyra következtethetünk.

A **nyomok fajtáit** az adatok (1. mell.) táblázatán már megismertük.

94. *Hol keressük a nyomokat és hogyan?*

Mindenütt, ahol azok a lefolyt cselekmény során létrejöhetnek. Tehát keresnünk kell az egész helyszín (L. 73. kérdést) talaján, tekintetbejehető minden érintett tárgyán, a bűncselekmény tárgyán (*az áldozaton*); a gyanúsított testén, ruházatán, tárgyain, a használt eszközökön, az elvitt tárgyakon. A nyomokat rendszeres, alapos és leleményes módon, minden rendelkezésre álló segédeszköz (*jó világítás, nagyító, fényképezés, szakértői vizsgálat stb.*) igénybevételével kell felkutatni. Ellenőrizzünk minden nyomot gondosan, hogy nem téves-e és nincs-e félrevezetésről szó!

95 *A felkutatott és ellenőrzött nyomokkal mit kell tenni? (Rögzítési módok.)*

A nyomokat változatlan állapotban **rögzíteni kell**, mert ezek a bűncselekmény igen fontos (*sokszor kizárólagos!*) tárgyi bizonyítékai. A **rögzítés módjai**: 1. eredeti állapotában való őrizetbevétel és megőrzés, 2. lemintázás, 3. lefényképezés, 4. lerajzolás, 5. leírás.

Ezeket az eljárásokat célszerű együttesen is alkalmazni. A leírás sose maradjon el!

96. *Lábnym*o hogyan keletkezhet?

Származhat meztelen vagy lábbelis lábtól a következőképen:

1. ha a láb puha talajba benyomódik, ottmarad a **fordított képe** mint **benyomat**;

2. szennyezett nedves (*sáros, véres stb.*) láb nyoma kemény, sima felületen mint **lenyomat** rajzolódik le;

3. szennyezett (*véres, festékes, kormos stb.*) felületről a láb magával viszi a felragadt réteget s így marad ott a láb nyoma.

(*Lábnymoknak hosszabb összefüggő útvo-
nalát csapásnak mondjuk.*)

97. *Hogyan hasznosítja a nyomozás a helyszíni lábnymokat?*

A lábnymokból következtetni lehet arra, hogy merről jött s merre ment a gyanúsított; egyedül volt-e vagy többen voltak; hogyan viselkedett a helyszínen (*ismerős volt-e ott?*); mezítláb volt-e vagy lábbeliben s milyenben; férfi vagy nő volt-e; milyen termetű és milyen korú lehetett; mikor keletkezett a nyom; járó, futó vagy ugró embertől ered-e; cipelt-e nagyobb terhet; volt-e valami egyéni járási sajátossága (*sánta, sérült, egyéni jellegzetesség stb.*).

A nyomból a láb vagy lábbeli egyéni sajátosságait (*különleges alak, sérülés, torzulás; talpalás, kopás, ~~szegély~~ hiányosságok, pontos méret stb.*) **igyekezzünk** kiolvasni, mert azonosításra elsősorban ezek alkalmasak.

98. *Állatok nyomai milyen szerepe lehet?*

Állatok nyomai is szerepelhetnek valamely bűncselekmény bizonyító adataiként. (*Pl. a gyanúsított lóháton vagy fogaton érkezett vagy távozott a helyszínről; háziállatot lopott és elhajtott; kutyával járt; vadorzás esetén az elejtett vagy üldözött vad nyoma stb.*) Az állatnyomokból az emberi nyomokhoz hasonlóan lehet következtetni. (*Sajátos alak, a patkolás, különleges járás stb.*) A csendőr gyakorolja magát az állatnyomok felismerésében, követésében és az azokból való következtetésben. Az állatnyomok között figyelemmel kell lenni az ürülék, trágya, szőr, tőrás, harapás stb. nyomaira is. (*L. 67. kérdést.*)

99. *Jároművek nyomairól mit kell tudni?*

Bűncselekménnyel kapcsolatban a legkülönbözőbb jároművek s ezek nyomai előfordulhatnak. (*Mindenféle gép- és állati erővel vont*

járomű, kerékpár, kézikocsi, talicska, gyermek-kocsi stb.) A keréknyomokból meg lehet állapítani a járomű fajtáját, a haladás irányát, különös jellegzetességét, a keletkezés idejét, kiterést, fordulást; az esetleg lehullott anyagrészecskékből a szállítmányra lehet következtetni. Szekereknek vidékenként szabványos tengelytávolsága (*nyomtáv*) van; eltérés különleges jároműre vall. Gumi abroncsok mintáját és egyéb kerekek sajátosságait azonosítani lehet a nyom alapján az eredeti kerékkel.

Állandó érdeklődéssel és megfigyeléssel kell a csendőrnek e téren is szakismereteket gyűjtenie.

†100. Mik a lövési nyomok és mit olva-hatunk ki ezekből?

Lőfegyverekkel leadott lövés következtében keletkező nyomokat lövési nyomoknak nevezük. Ilyenek tehát: a lövőn (*esetleg a kezén, az arcán, vállán*), a fegyveren, a lőszeren, a lövedék által talált tárgyakon (testen), a lőirányba eső területen (*fojtás, lőpor stb.*) és a lövedéken magán talált nyomok.

A becsapódási helyből és a lövedékből megállapíthatjuk: a lövedék fajtáját, a lőszer hatását, a fegyver fajtáját, a lőirányt, a lőtávolságot, a lövés leadásának a helyét és hozzávetőleges időpontját. Az esetleg megtalált hüvely, fojtás és lőporszemcse a lőszerre és fegyverre nyújt még közelebbi adatokat. Mindezek végeredményben a tettesre is utalnak. (*L. 68. kérdést is.*)

101. Hogyan keletkeznek vérnyomok?

Vérnyomok keletkezhetnek a test felszíni, nyílt sérüléseiből vagy orrból, szájból, esetleg végbélből (*hüvelyből*) kifolyó vér következtében. Halálos elvérzéshez felnőttnél kb. 1–1½ liter vérvesztés szükséges. A vérzés okát és a vérnyom eredetét mindig meg kell állapítani!

A vérnyom alakja változó aszerint, hogy csorgott-e, fecskendezett-e, csepegett-e, freccsent-e vagy lefolyt e a vér; mozdulatlan volt-e vagy haladt-e a vérző egyén; a cseppek milyen magasról és milyen felületre hullottak. Gyakoriak a vérző test vonszolásából, véres kéz vagy eszközök letörléséből származó mázolt és elkent vérnyomok. Vízben talált lemosott vagy oldódott vér, továbbá lemosott vagy letörölt tárgya-

kon visszamaradt vérrészecskék is nagyjelentőségű véryomok.

Koholt nyomokra és félrevezetésre mindig gondoljunk! Orvosszakértői vizsgálat mindig szükséges!

102. Véryomok felkutatását hogyan kell végezni?

Véryomok keresésénél is ugyanaz a szabály, mint amit általában a nyomokra tanulunk. (L. 94. kérdést.) Tudnunk kell azonban a véryomokról, hogy beszáradva színük igen sokféle lehet (barna, barnászöld, zöld, szürke, fekete) s hasonló színű tárgyakon nehezen fedezhetők fel. Jó világításra és a legaprólékosabb kutatásra van szükség. Símára beszáradt véryom oldalról megvilágítva zöldesen csillámlik. Minden, vérregyanús nyomot szakértőhöz kell juttatni! Olyan tárgyakat is, amelyeken nem látjuk bár a véryomokat, be kell küldeni vizsgálatra, ha az a gyanúnk, hogy véres lehetett. Eszközök, tárgyak vájataiban, réseiben, csorbáiban, sarkaiban, köröm alatt, a hajban, rozszul mosott és tisztított ruhadarabokon visszamaradt parányi véryomok is biztosan felderíthetők.

A vizsgálatra szánt nyomokkal gondosan járjunk el! (L. 72. kérdést.)

103. Miért jelentősek az eszköznyomok?

A legváltozatosabb eszközöknek igen sok bűncselekménynél jut szerep. A használt eszköz nyomot hagy a helyszín egyes tárgyain, sőt az emberi testen is. A nyom egyformán értékes, akár a gyanúsított, akár a védekező sértett által használt eszköztől eredt. Az eszközök nyomai hozzáértő vizsgálattal azonosíthatók az eredeti eszközzel; különösen akkor lehetséges ez, ha a nyomban a használt eszköz bizonyos egyéni sajátosságát: hibáját, csorbáját, különleges voltát sikerült felfedeznünk. Utalhatnak ezenkívül az eszköznyomok (pl. betörésnél, ölésnél) a tettes mesterségére, foglalkozására s képességeire, esetleg a nyomból felismert eszköz birtokosára is.

104. Szüksége van-e a csendőrnek m-nél több szerszám ismeretére?

Jó, ha a csendőr sok szerszámot és alkalmazukat ismeri, mert kevés olyan szerszám van, amelyet bűncselekményeknél fel ne használhatnának. (A legkülönbözőbb vágók, fűrők, vésők, fogók, kések, balták, kalapácsok, ollók, fűrészek, feszítők, emelők, reszelők, forrasztók, hegesz-

tők stb. stb.) Használjon fel ezért a csendőr minden alkalmat, hogy e téren szakismereteit gyarapítsa. Már azért is kell némi szaktudással rendelkeznie, hogy előforduló esetben a megfelelő szakértőhöz tudjon fordulni.

105. *Elrejtett dolgokat milyen nyomozó cselekménnyel keríthetjük elő?*

Elrejtett dolgok előkerítésére a **házkutatás és személymotozás** szolgál. Mindkettő sokszor egybeesik a helyszíni szemlével.

Elrejtett dolgok előkerítésére akár a végrehajtott bűncselekmény bizonyítása, akár egy bűncselekmény elkövetésének megakadályozása, a gyanúsított menekülésének megnehezítése vagy a sértett kártalanítása végett lehet szükség.

A kutatás és motozás ugyanolyan követelményeket támaszt a nyomozóval szemben, mint a helyszínelés. Tehát: tervszerű alaposítást, nyugodt megfontoltságot, jó elképzelőtehetséget és jó megfigyelő képességet.

106. *A kutatást hogyan kell előkészíteni és megkezdni?*

Célszerű, ha a járőr előbb alkalmas ürüggyel kikérleli (megbízható községi közeg útján), hogy a kutatást szenvedő házában ki tartózkodik és melyik helyiségben, s hol vannak a ház kijáratok.

Ezután már kész tervvel, elegendő erővel, meglepetésszerűen jelenjék meg a járőr a kutatás színhelyén és azonnal gyűjtse össze a házban tartózkodókat s zárja le a ház valamennyi kijáratát.

A Szut. rendelkezéseit tartsa be.

107. *Kutasson-e a járőr minden tagja?*

Ne kutasson a járőr minden tagja, hanem egy csendőr észrevétlenül állandóan figyelje a kutatást szenvedőt és annak hozzátartozóit, mert ezek arejátéka, zavart pillantása és magatartása elárulja őket, úgyszintén az is, ha mindenképpen igyekeznek valamely tárgytól a kutató járőr figyelmét elterelni. (Pl. Hirtelen rosszullét színlelése; sírás, a kutató megszólítása stb.)

108. *Általánosságban mitől függ, hogy hol kutatson a járőr?*

A kutatás helyét és módját is a keresett tárgy fogja megszabni. Elv, hogy ott keressük a tárgyat, ahol az elfér. (Pl. vadászpuskát nem keresünk egy kis dobozban, viszont méregmaradékot megnézzük az óra kettős fedele alatt is.)

A tárgyak lehető rejtekhelyeit felsorolni képtelenek vagyunk, de aki csak szekrényben, ágyban és ládában keres, aligha fog fontos dolgokat találni. A jó nyomozó elképzelésével gondolnunk kell arra, hogy kevés az a hely, ahol valamit el ne lehetne rejteni. (*Pl. Gyémántok a pamutgombolyagban; lopott pénz a levesben az üstben; kémjelentés a cigarettaiban; ékszer a fagyott zsírban; lopott tárgyak a gyermekpólyáiban, bevarva ágyneműben, elrejtve a kutyaóliban, elásott holmi a sertésóliban, a hidlás alatt, lopott pénz vasalóban, üres festékes dobozban, csuporban, kép alatt, lencse között; értéktárgyak felakasztott ruhákban, ujjakban, függönyön, zöldpaprikában, tökben, dínnjében; orrvadász puskája kéményben, fán, fában, cirokcsomóban, szekér alatt felkötve, a szomszéd eresze alatt, ajtófélfában, kutyaóliban stb.*)

†109. A tárgyat elrejtő hogyan gondolkodik és hogyan kell a kutatásnak lefolytania?

Az elrejtő így gondolkozik:

1. „nyílt helyen hagyom a tárgyat, mert ott biztosan nem fogják keresni“, vagy
2. „eldugom a legnagyobb agyafurtsággal, hogy senki meg ne találhassa“.

A kutatónak ezt figyelembe véve tehát előbb alapos **külszíni (külső) kutatást** s ha ez eredménytelen, **behatoló (belső) kutatást** kell tartania.

A **külszíni kutatással** megnézünk minden olyan helyet, tárgyat, amelyhez erőszakos behatolás nélkül hozzáférhetünk;

a **behatoló kutatással** pedig az épület vagy tárgyak anyagában levő természetes, de leginkább **mesterséges rejtekhelyeket** keressük meg felbontás, feltörés, felásás stb. útján. (*Pl. Házfal bontása, padló felszakítása, kőrákás szétdobálása, kazal széthányása, pince felásása, ruhanemű szétfejtése, kút kimerése, rejtett fiókok feltárása; befűrt lyukak megállapítása tárgyakon stb.*)

Ha a részletes külszíni kutatás eredményre nem vezetne, át kell térni a legalaposabb **behatoló kutatásra**, vagyis számolni kell azzal, hogy a keresett tárgyat agyafurttan kieszelt, esetleges mesterséges rejtekhelyre rejtették el.

†110. *Mi előzze meg a részletes külszíni és behatoló kutatást?*

Az átkutatandó helyszín általános szemrevételezése hasonlóan mint a helyszíni szemlénél. Ennek alapján készítsen a kutató olyan tervet a külszíni és behatoló részletes kutatáshoz, hogy semmi a kutatás alól ki ne maradjon.

†111. *Elásott, téglavagy kőköcsa burkolat alatti rejtéket hogyan fedezük fel?*

A gyanús helyekre vizet öntünk. Ha hamar beszívja a vizet és légbuborékok képződnek a burkolat réseinél, ez annak a jele, hogy alatta a talajt meglazították vagy megbontották a burkolatot. A burkoladarabok és a talaj ily helyeken laza. *(Minden elátható! Pénzhamisító eszközök a burkolat alatt.)*

†112 *Pincében hogyan keressük a rejtékhelyeket?*

Jó világítás mellett nézzük át és próbasással, esetleg vízzel vizsgáljuk át a talajt a hordók és más tárgyak alatt is. Esetleges befalazás nyomát a falon felfedezhetjük vagy kopogtatással megállapíthatjuk a fal üreges részeit. *(Ugyanígy a földalatti vermet is.)*

†113 *Padlásán hol keressünk rejtékhelyeket?*

A tetőzet anyagában, a fal és az eresz csatlakozásában, gerendákban és a padozatban! Gyanus elváltozások!

Minden nyomozónak ismernie kell a tetőzet és padlás építési módjait.

†114. *Fapadló alatt lehetnek-e rejtékhelyek?*

Ez gyakori eset. Meg kell figyelni a deszkák hosszát bútorok és szőnyegek alatt is. Ismerni kell az egyszerű és a hajópadlózás módját. A bevert szegek felfeszítése és újra beverése feltűnő nyomot hagy maga után a szeg körüli deszkarészen. Ismernie kell a nyomozónak a parkettázás módját is. Egyes parkettát csak az ereszték elvágása után lehet kiszedni s nem lehet többé úgy visszahelyezni, ahogy volt: laza marad és könnyen kiemelhető.

†115. *Befalazást hol keressünk?*

Az épület félreesőbb helyein, bútorok és képek mögött. Befalazásra a kevésbé feltűnő sötét falrészek, sarkok, kamrafalak stb. alkalmasak. A befalazott rész eltér a felületében és színében a többi falrésztől, esetleg még nedves is. Gyanus falrészeket le kell kopogtatni és fel kell bontani. *(Hulladék van-e?)*

+116. *Rejtett helyiségeket, titkos rekeszeket hogyan fedezzük fel?*

Az épület külső méreteinek egyezniük kell a belvilág és a falvastagság összegével: az esetleges eltérés rejtékhelyre vall! (Kondorosi csárda. Madocsi csendőrgyilkos rejtekhelye.)

Ugyanígy járunk el tárgyak: fiók, asztal, szekrény, láda, táska stb. vizsgálatánál. Össze kell hasonlítani mindig a külső és belső méreteket! Így fel fogjuk fedezni a kettős feneket, rejtett fiókokat vagy rejtékül szolgáló üregeket.

Kivájt kisebb tárgyak könnyebbeké válnak, mint azonos eredeti darabok, ezt mérleggel megállapíthatjuk.

+117. *Mesterséges rejtekhely készítése hogyan függ össze az elrejtő mesterségével?*

Mesteremberek mesterségüknek megfelelő rejtekhelyet készítenek leginkább: a kőműves befalaz, a szabó bevarr, az asztalos titkos fiókot vagy kettős fenekű ládát készít, a földmunkás beás stb. — Mivel ez így van, gondoljon a kutató mindig az elrejtő foglalkozására és mesterségére. (A cinkotai bádogos által lecinezett hullák; kádár hordóban, kútásó a kútban rejtett, kocsis a lófarka alá kötötte a lopott órát.)

+118. *Élegett tárgyak (iratok, pénz) maradványait kell-e keresnünk?*

Tűzhelyet azonnal nézzük meg!

A tűzhelyek léghuzatát meg kell előbb szüntetni és azután kutassuk át a tűzhelyet. A hamulemezek is lehetnek többé-kevésbé épek, de igen gyakran maradnak el nem égett részek is vissza. (Magzatelhajtásért kapott 100 P-ös váltó, kommunista röpirat elégetése.)

119. *Szabadban nagyobb terület átkutatása hogyan történjek? Kisebb udvart vagy kertel hogyan kutassunk át?*

Nagy terület pontos átkutatása nehéz, de — bár hosszadalmas — tervszerű felosztással jól átkutatható. Jó segítség a szolgálati cb és kiváló segédeszköz egy erős láteső is. Hullák helyét a hullabűz és a varjak serege is elárulhatja.

Kert vagy udvar átkutatása már könnyebb. Ennek lépésről lépésre rendszeresen kell történnie. Fákat, bokrokat, veteményt és a táj elváltozásait kell alaposan szemügyre venni.

120. *Eredménytelen alapos kutatás mire enged következtetni?*

Arra, hogy a keresett tárgy nincs a helyszínen. Ily esetben kutassunk postai feladóvevény, zálogcédula, raktárjegy stb. után és nyomozunk abban az irányban, hogy az elrejtéssel

gyanusított hol tartózkodott, hol fordult meg, kit keresett fel és ki kereste fel őt. Helyes **alibi igazolás** támpontokat fog nyújtani a további kutatásra. Kik a szomszédok?

Célszerű lesz esetleg a kutatást rövidebb vagy hosszabb idő múlva **meglepetésszerűen megismételni.**

Les és csel alkalmazása is jó lehet.

+ 121. *Miben áll a személymotozás?*

Személyek ruházatának, a testnek magának és a motozást szenvedőnél lévő tárgyak alapos és részletes átkutatásában. Személymotozással kereshetünk: **bűnjeleket**, gyanús eredetű tárgyakat; **nyomokat**; támadásra, öngyilkosság elkövetésére, szökés véghezvitelére és megkönnyítésére alkalmas tárgyakat. A személymotozásnak ezenkívül **személyazonosítás (igazoltatás)** és az is lehet a célja, hogy eszméletét veszített ismeretlen embernek, vagy **hullának kilétét megállapítsuk (agnoszkalás).**

+ 122. *Mikor végez személymotozást a csendőr?*

Elfogottal szemben mindig, elővezetendővel szemben, ha szükségesnek látszik; saját kezdeményezésből még a házkutatás eseteiben, nyomozásnál és agnoszkálásnál; továbbá az illetékes hatóság felhívására.

Igen sok esetben kell tehát a csendőrnek motoznia.

Nőket csak megbízható nő motozhat őrizet alatt lévő olyan helyiségben, ahol a benn történeteket és a beszédet hallja a csendőr. Ruháit és tárgyait adassa ki és maga kutassa át.

+ 123. *Személyeknél (férfiaknál s nőknél egyaránt) hol lehetnek tárgyak elrejtve?*

1. **Zsebekben.** (Külső, belső és rejtett zsebek.)
2. **Bevarrva** vagy **bedugva** a ruházatba, fehérneműbe, nyakkendőbe, kettős gallérba, ruhadíszekbe stb. (Folt alatt 50 P, kettős gallérban 100 P.)

3. **Lábbeliben** bélés, talp- és sarokbőrök között, csizmaszárban, hócipőben stb.

4. **Kalapban** (sapka vagy bármilyen fövegben). Magában a föveg anyagában, bélése alatt, szalag és a bórszalag alatt; női kalapdíszekben stb. (Bélés alatt hamis keresztlevél; szalag alatt 20 dolláros.)

5. **Hajba** befésülve, kontyban, hajviseletben; **szórzetre felerősítve**. (*Hajban ékszerek.*)

6. **A testre felerősítve**. (*A legkülönbözőbb helyeken; hónalj alatt, emlők alatt, lábak között stb.*)

7. **A test üregében**. (*Orrban, fülben, szájban, végbélben, hüvelyben*). Ezt orvos vizsgálja meg. (*Fülbevaló a szájban.*)

8. **A test belsejében** (*lenyelés*). Ezt is orvos állapítja meg Röntgen-átvilágítással.

9. Személyeknél lévő **tárgyakban**, (*dohány-, szivar-, szivarkatárca, szemüvegtok, bot, ernyő, művegtagok, batyú, táska, tarisznya, színlelt kötések alatt, kenyérben, hűrkában stb.*)

E lehetőségekre tekintettel kell alaposan motozni, aszerint, hogy milyen tárgyat keresünk.

*124. *Elővigyázatra van-e szükség a motozásnál?*

A motozás különös elővigyázattal történjék, mert ez a legjobb alkalom a csendőr elleni támadásra. A motozandót lehetőleg hátulról át kell tapogatni; fegyvereket és fegyverül használható tárgyakat a motozó vegye el azonnal. Veszélyesnek látszó egyéneket célszerű lesz a motozás előtt megbilincselni! Járőrtárs lökéshelyzetben tartott puskával fedezze motozó társát.

A motozandót állandó figyelemmel kell kíséreni és vigyázni kell arra is, hogy meg ne semmisíthessen (*lenyelhessen*) valamit.

*125. *Mi az agnoszkálás és melyek az eszközei?*

„Agnoszkálni“ szószerint annyit jelent, „ráismerni, felismerni“. Mint nyomozásszaki fogalom azt az eljárást jelenti, amellyel ismeretlen emberi hulla (*esetleg eszméletlen áldozat*) **kilétét tisztázzuk**. **Feladat:** 1. a felismeréshez alkalmas adatok felkutatása és összegyűjtése; 2. a mások általi felismerés lehetővé-tétele; 3. a kétségtelen azonosítás.

Rendelkezésre álló eszközök és eljárások:

1. **motozás** (*átvizsgálás*); 2. a talált adatokból helyes **következtetés**; 3. további helyszíni **nyomozás**; 4. **személyleírás** és **ujjnyomatlap** felvétele; 5. **fényképezés**; 6. az áldozat **tárgyainak** őrizetbevétele, leírása, lerajzolása, lefény-

képezése; 7. a megállapítható kísérőkörülmények leírása; 8. szakértői vizsgálat, arc-rekonstrukció, mintázás; 9. eltűntek megállapítása; 10. a nyomozati bejelentés és a Nyé-ben való közlés; 11. a napisajtóban való közzététel; 12. rádiófelhívás a közönséghez; 13. hullanézőben (halottasházban) közszemlére való kitétel; 14. az elhalt ruházatának és nála talált tárgyainak közszemlére való kitétele; 15. az azonosítás.

126 *Az agnoszkálásnál milyen adatokat kutatunk fel?

A ruházat valamennyi darabját s valamennyi más tárgyat és a testet átvizsgáljuk, hogy van-e abban és azon a személyazonosság megállapítását elősegítő adat. Ilyenek lehetnek: iratok, igazolványok, levelek, feljegyzések a zsebekben (esetleg kalapszalag alatt, vagy kalapbőrséget szabályozó papirosbetét); jellegzetes népviseleti ruházat; a ruházat anyaga, minősége, szabása, bevarrt név, kezdőbetűk, cégjel, gyári jegy, mosodajel; az átmotozottnál talált tárgyak honnan származnak, milyen foglalkozásra mutatnak; a zseb pora, ruházat és zsebkés lerakódása stb. mit árul el. Életkorra vonatkozó adatok megállapítása mellett pontos személyleírást kell felvenni! Ha lehet, készítsünk fényképet! Különös ismertető jeleket a testen (forradások, hiányosságok, sajátosságok) kutatunk fel. Foglalkozás nyomai találhatók-e (borbély, molnár, lakatos, cipész, tímár, mosónő, kémményseprő, egyenruha) akár a ruházaton, akár a testen? A test ápoltsága mit mond?

Gondoljunk hulláknál arra is, hogy nem saját ruhájában van, hanem levetkőztették s más ruhát adtak rá.

127 Tárgyak (bűnjelek) leírása hogyan történjék?

Tárgyakat találóan, sajátosságaik és különös ismertetőjeleik kidomborításával kell leírni. Jó a leírás, ha ennek alapján a tárgy felismerhető. Különösen nagy jelentőségű a jó leírás bűnjelek nyomozásánál, vagy talált bűnjelek bejelentésénél (Nyé.) A leírást célszerűen egészíti ki a tárgy egyszerű rajza, esetleg fényképe. A leírás szerkesztésének módja azonos a „személyleírás” felvételével. (L! 88. és 125/6. kérdést is.) Tárgyak azonosítását a személyazonosításhoz hasonlóan végezzük. (L! 56.)

128.* *Mi a megfigyelés? Hogyan teljesíti ezt az egyenruhás csendőr?*

Észrevétlen szemmelkísérése személyeknek, helyiségeknek, történéseknek, folyamatoknak, jelenségeknek.

Az adatgyűjtés egyik eszköze. Szükség van rá, mikor nyílt fellépésre még nincs kellő alap, vagy a nyílt fellépés veszélyeztetné a nyomozás sikerét, továbbá, midőn az adatgyűjtés egyéb eszközei nem hozták meg a kívánt eredményt. Két módja van: a közvetlen, vagyis a közlőről, megismerkedés és érintkezés útján; továbbá a távolról való észrevétlen szemmelkísérés. Lényeges követelmény, hogy a megfigyelőt ne leplezhessék le s a megfigyelő a vállalt szerephez alkalmas legyen. (*Gondos előkészület, jó — a megfigyelendő viszonyaihoz alkalmazkodó — ürügy, helyes álcázás, bizalmatlaklító alkalmazkodás, természetes viselkedés, jó megfigyelőképesség és emlékezőtehetség.*)

Az egyenruhás csendőr rendszeres megfigyelést nem teljesíthet. Csupán les útján vagy adandó véletlen alkalmakkor érhet el eredményt megfigyelés által. Igen jó szolgálatokat tesz azonban a jó besugó. Ezt a csendőr megfigyelésre használja fel s oktassa ki a fentiek szerint a megfigyelés egyes alkalmazható fogásaira.

(*Vasúton, forgalmas útvonalon, üres útvonalakon, erdőkben, parkban, megállás esetén, utcasaroknál, járóműveken, házba belépés esetén, vendéglőben stb. történő megfigyelés szabályait és fogásait ismernie és adott esetekben helyesen alkalmaznia kell a csendőrnek.*)

129. *A lopások nyomozására tekintettel mit mondhatunk a tolvajegynéségéről?*

Társadalmi állás, foglalkozás és nemtől függetlenül bárki lehet tolvaj. Mégis azt mondhatjuk, hogy leggyakrabban azok közül kerülnek ki, ahol a lopásra könnyű alkalom kínálkozik (*háztartási alkalmazott, pincér, kihordó, napszámos, fuvaros, csavargó stb.*) vagy, akik mesterségük révén betörések végrehajtására megfelelő eszközökkel és jártassággal bírnak (*lakatos, szerelő, műszerész, kovács stb.*). Tény az is, hogy a tolvaj (*a szokásos*) rendszerint megmarad a lopás egy fajtájánál és abba „gyakorolja be” magát. Így vannak: ruha-, kirakat-, vásári-, zseb-, ékszer-, szálloda-, lakás-, pince-, tyúk-, ló-, stb. tolvajok; eszerint megvannak az eredmény értékesítéséhez is az állandó orgazdáik.

A lopás végrehajtásának módját a helyszínen rendszerint sikerül megállapítani: ez bizonyos mértékig mindig utal a tettesre.

+ 130. *A tolvaj előkészületei, segédei és felszereléséről mik az általános tudnivalók?*

Nagyobb lopáshoz rendszerint előkészületekre van szükség. Ilyenek: a helyi viszonyok kikémlése, a szükséges eszközök beszerzése, a helyszínre jutásnak, a végrehajtásnak, a lopott holmi elrejtésének (*orgazdát keres*), és a menekülésnek az előkészítése. A helyi viszonyokat, (*ajtók, ablakok, záruk stb.*) vagy maga vagy kémje útján kémleli ki. Ez többnyire fel sem tűnik a sértettnek, de a csendőr mindig gondoljon erre is! Derítsük fel azt is, hogy a használt eszközöket hol szerezhetette. A helyszínre jutás lehetőségeit is mindig tisztázzuk! A tettes a végrehajtás megkönnyítése érdekében valami ürüggyel eltávolítja a háziakat, eltünteti a kutyát.

A *tolvaj segédei* lehetnek: a kém, a figyelő, (*örtálló*) és a végrehajtásban résztvevő más bűnsegéd és tettestárs. Az ügyes figyelőnek az a feladata, hogy biztosítsa a nyugodt „munkát” és elhárítsa a tettenérés veszedelmét. Számoljunk azzal, hogy ha a tettest nem is, de az őrtállót valószínűleg látta valaki!

A *tolvaj felszerelése (eszközei)* a lopási módok szerint változik. Általában előforduló tolvajszerszámok: álkulcs, feszítő-, vágó-, törővas, reszelő, kis fa- és vasfűrész, különböző fűrők, vésők, harapófogók, üveg-vágók, horog és zsinög, lépvesző (*perselytolvaj*); kis olló, borotvapenge (*zsebmetsző*); altató kloroform (*vasúti tolvaj*); gumitalpú cipő, gumikesztyű, álarc stb.

+ 131. *A betöréses lopásnál hogyan hatol be a tettes?*

1. Általában azt a helyet keresi, ahol a legkönnyebben és legzavartalanabban behatolhat, de rendszerint

2. azt a módot választja, amihez legjobban ért. (*Előfordul pl., hogy a zár egészen könnyen nyitható, mégis az ablakon át tör be. Tehát a zárhoz nem ért.*)

A zárat álkulccsal, hamis kulccsal, kifejtéssel, feltöréssel nyitja ki a betörő. Ha a zárak nem engednek, a gyengébb fa- vagy üvegrészeket támadja meg. Az ajtót megfürja, kivési, kifűrészeli. Az ablaktáblát bekeni sárral,

lekvárral, csirizzel, vagy beragasztja tapasszal és benyomja; ha túl eros, üvegágóval dolgozik. Gyengébb ialakat feszítővassal könnyen kibonthat, de gyakori behatolási mód a tetőn és a mennyezeten keresztül is. A pincéből vagy szomszédos lakásból a padlón vagy falon áthatolás is többször előfordult.

A betörés **végrehajtásának módja** a helyszínen mindig megmarad! A nyomokból a hozzáértő nyomozó igen sokat olvashat ki: többnyire a cselekmény részletes és pontos lefolyását; felismeri a használt eszközöket és biztos adatokat állapíthat meg a betörő kilétére vonatkozóan is!

132. Mikor beszélünk *besurranó* és *házi lopásról*?

Ha egy lakásból nyomtalanul és észrevétlenül eltűnik nyílt vagy könnyen hozzáférhető helyről valami és a háziak gyanú felett állanak, **besurranó lopásra** kell gondolnunk. Azt kell tehát megállapítani, hogy mikor volt nyitva ajtó vagy ablak s mikor volt őrizetlenül ez alatt az a hely, ahonnan a tárgy eltűnt és ki fordulhatott meg ott észrevétlenül abban az időben.

Ha a betörés vagy besurranás kizártnak látszik, a háziak között (*cselekedés*) vagy a tárgy eltűnési idején ott jogosan tartózkodók között kell keresni a **házitolvajt**. (*Ilyen pl. a ruhatári lopás vagy vendéglátás alatt elkövetett lopás.*)

133. A *vásári lopást* hogyan szokták elkövetni?

A vásári tolvaj (*gyakran nő*) egyrészt a kirakodó árust, másrészt a vásárlóközöniséget lopja meg. Ott dolgozik, ahol sűrűn szorong a vásári nép s ahol valami látványosság, csődület vagy esemény eltereli az áldozat figyelmét. A vásári tolvaj többnyire nem egyedül dolgozik. Pl. Nagykendős, kosaras cigányasszony odatolakszik a kirakott portékák körül álló vevők közé s válogat. Midőn az árus nem figyel oda, ledobja a földre a kiszemelt dolgot, amit a mögötte álló cinkostársa elemel. Vagy előrehalaj valamiért s ezalatt mögüle kihúzza a társa az eltakart árut. Esetleg egyedül dolgozó tolvaj a kosarába, kendője, köténye vagy szoknyája, alá rejti észrevétlenül az ellopott tárgyakat. — Falusiak a vásárolt holmit rendszeren a kocsijukra szokták felrakni. Amíg azután esznek, isznak, beszélgetnek s a kocsira nem ügyelnek, könnyűszerrel emeli el vásárolt holmijukat

a tolvaj. Különösen gyakori a lopás a lacikonyhák, csapszékek, mutatványos bódék körül. (Zsebtolvajlás is igen gyakori a vásárokon!)

†
134. A vasúti tolvaj
hogy követi el a lopást?

Vasúti tolvajnak általában a személyszállító vonatok tolvaját nevezzük. Lop bőröndöt, csomagot, kabátot, női erszényt, de sokszor az utasok zsebeit fosztja ki, mert egyúttal zsebtolvaj is lehet! Rendszerint nem egyedül dolgozik. A lopott holmit azonnal átadja társának, aki a legközelebbi állomáson kiszáll, ő pedig megbotráncozva segít esetleg az áldozatnak a keresésben. Ha egyedül van, rendszerint éjjel „dolgozik“ és alvó utasok holmiját lopja el, a lopott holmival pedig leszáll. Előfordul az is, hogy közvetlen valamely állomás előtt sietve kiemeli az épen távollevő utas bőröndjét és leszáll vele. Ugyis szokott „dolgozni“, hogy az alvó utas orra alá altatót (kloroformot) tart és mélyen elaltatva kifosztja. Olyan tolvaj is akadt már, aki üres bőröndjét hasonló bőrönd mellé helyezte és leszálláskor „véletlenül“ az idegen bőröndöt vitte el.

†
135. Az üzleti lopás
elkövetési módjáról mit
tud?

Bolti lopásokat rendszerint nagyforgalmú városi üzletekben (gyakran ékszerüzletben) szokták elkövetni. Vannak hivatásszerűen „dolgozó“ üzleti tolvajok s többnyire nők. A tolvaj mint vásárló jelenik meg, össze-vissza válogat, sőt talán meg is vesz valamit, ezalatt azonban már elrejtette kabátja alatt, az ernyőjében vagy tarsolyában az ellopott holmit. Ékszerboltban a tolvaj rendszerint több társával együtt dolgozik, akik egymás után érkeznek. Ezek annyira lefoglalják az eladót, hogy ezalatt észrevétlenül sikerül a kiszemelt értéket ellopni. Nyomozás esetén tehát a kísérő körülmények megállapítására kell különös gondot fordítani!

†
136. Hogyan lop a
zsebmetező?

A zsebtolvaj rendszerint kettesben, hármasban „dolgozik“. Felszerelése: erős kis csípőfogó, kis olló és gyűrűbe foglalt borotvapengedarab, de az egyszerűbb eseteket felszerelés nélkül is elvégzi. Legjobb „működési tere“ ott van, ahol tolongás, csődület, zsúfoltság keletkezik: vonaton, villamoson, színházban, ruhatárban, tömeggyűléseken, vásárokon, váróteremben, látvá-

nyosságok, ünnepélyek, versenyek színhelyén. Egyik társa meglöki a kiszemelt áldozatot, ez neki szorul a tolvajnak, aki abban a pillanatban már ki is emelte a tárcáját és továbbadta a háta mögött álló harmadiknak. Ez nyomban odább áll vele. „Ha jól megy“ rövid idő alatt tucattal szedi össze az ügyes zsebtolvaj a tárcákat és órákat. ✕

137. ^{V 45} A pénzhamisításnak milyen módjai vannak és milyen eszközöket használ a tettes?

Papírpénzt rajzolás, festés és nyomdai sokszorosítás útján lehet hamisítani. **Eszközei:** megfelelő papíros, rajztollak, színes tusok, tinták, festékek; nyomdai hamisításhoz fémrajz- vagy fényképminta, az ezek előállításához szükséges anyag és berendezés, nyomdafesték és nyomógép szükséges. **Fémpénzt (érméket)** öntés, sajtolás és verés útján szoktak hamisítani. Az **öntéshez** gipszből vagy fémből készült kétrészes öntőminta, megfelelő fém (*csapágyszén, ón, ólom, horgany, antimon, nikkel, ezüst*), olvasztóedény, öntőkanál, reszelő, szélmintázó s recéző kell. A **sajtolás (prézelés)** satuba fogott vagy hengerbedolgozott acélmintával fémlemezről történik. A fémlemez közepe lehet valami véső fém, felszíne pedig vékony ezüst-réteg. A **verésnél** nagysúlyú vastömb ejtésével vágja ki az acélminta a megfelelő lemezről a hamispénzt. Utóbbi két módszerrel egészen tökéletes hamisítványok is készülhetnek. Hamis ezüstpénzt többnyire galvanikus úton vagy vegyszerekkel szokták ezüstözni. *központi nyomozóparancsnokságnak kell jelenteni.*

138. [†] Hogyan hozzák forgalomba a hamis pénzt és hogyan lehet felismerni?

A hamispénzt a hamisító banda erre kijelölt tagjai hozzák forgalomba többnyire a hamisítás helyén kívül lévő vásárokon, piacokon, boltokban és korcsmákban. Általában egyszerűbb embereknél kísérleteznek, akiknek nehezebben tűnik fel a pénz hamis volta. Ha kereskedő, mézárós, korcsmáros is bevan avatva, akkor ez a nála vásárlóknak ad vissza a fizetett nagyobb pénzből hamisat. Tapasztalat szerint egy hamis pénzfajta bizonyos körzetben szokott elterjedni, melynek kb. a közepe táján van a hamisítás helye. A jól sikerült hamis pénzt jó pénzzel való figyelmes összehasonlítás révén, vagy ha fémpénzről van szó, pénzmérleggel lehet felismerni. (Azonnal be kell küldeni az állami pénzverdének!)

139. **Tüzesetek** keletkezésének mik lehetnek az okai?

A Statisztikai hivatal felsorolása szerint a tüzek keletkezésének okai a következők:

1. gyújtogatás, 2. öngyulladás, 3. villámcsapás, 4. gyermekek játéka vagy pajkossága gyúfával stb., 5. világítószerral való gondatlan bányás, 6. egyéb hanyagság vagy gondatlanság, 7. egyéb ismeretlen ok. (Ezt a felsorolást azért célszerű követni, mert a statisztikai lapon e szerint kell minden tüzesetet bejelenteni.)

A nyomozás és a Btk. szempontjából egyszerűbb a tűz keletkezési okainak következő felosztása:

1. gyújtogatás, 2. gondatlanság, 3. beszámítást kizáró okok.

140. **A tüzek nemei** szerint milyen tüzeket különböztetünk meg?

A tüzek nemei általában a következők: kéménytűz, tetőtűz, padló- és menyezetégés, szobatűz, pincetűz, lakóház-égés, műhely- és üzemitűz, raktárak, tárházak égése; olaj, zsíradékok, petróleum, benzin, gyulékony és robbanó anyagok égése; mozgósínházak és filmek égése, tüzek nyilvános előadások alkalmával; vasút-, hajó- és gépjárműtüzek; bányatűzek; erdő, rét és kalászosok égése; villamos vezeték-től keletkezett tüzek.

141. **Az élet és testi-épség ellen elkövetett bűncselekmények** nyomozá-ához milyen alapismeretekre van szükség a csendőrnek?

Ismernie kell általánosságban az emberi test szervezetét: az életműködés lényegét, a fontosabb szervek szerepét, a csontrendszer rendeltetését, az izmok feladatát és a vérrendszer működését. (Egészségtani előadások körébe tartozik.)

142. **Mit kell tudni a halálról és bekövetkezésének megállapításáról?**

A halál az életműködés teljes és végleges megszűnése.

A halál létrejöhet: 1. természetes úton betegség, belső ok folytán, midőn minden más hatás vagy közreműködés kizárható;

2. erőszakos úton, külső okok (baleset, öngyilkosság, bűncselekmény) folytán.

A halál okának és bekövetkezésének megállapítása orvosi feladat. A csendőrnek is kell azonban annyit tudnia, hogy a nem természetes, tehát erőszakos úton létrejött halál okát felismerje vagy legalább is gyanítsa és azonnal orvoshoz forduljon.

A halál bekövetkezését a **hulla-tünetekből** állapíthatjuk meg. Ezek a következők: 1. a test kihűl; 2. a vér a mélyebb helyekre süllyed s ott 20—30 perc múlva hullafolt keletkezik; 3. a test előbb elernyed; 4. majd $\frac{1}{2}$ —1 óra múlva megmerevednek az izmok, beáll a halálmerevség. Hosszabb idő múlva bekövetkezik a bomlás.

+ 143. **Gyanús halá-**
leteknél hogyan jár el
a csendőr?

Gyanús halálesetknél a nyomozást azonnal meg kell indítani és jelentést kell tenni a gyanúokozók közlése mellett a legközelebbi kir. ügyészségnek (járásbírósnak), mert bírói eljárásra tartoznak azok a halálesetek, melyeket büncselekmény idézett elő, vagy erre nyomatékos gyanú forog fenn, továbbá azok, melyeknél a halál oka nincsen megbízhatóan megállapítva s büncselekmény lehetséges. A bíróság intézkedéséig a helyszín és a nyomok épségbentartására a szükséges intézkedéseket meg kell tenni. (L! 91. kérdést.)

+
144. Mit nevezünk sé-
rülé-
ses halálnak?

Ha a halotton olyan külsérelmi nyomokat (lőtt sebet, szúrást, metszést, vagy zúzott sérülést) találunk, amely a halált előidézhette, **sérülé-
ses halálról** beszélünk. A vizsgálat ilyenkor arra terjed ki, hogy a sérülés hogyan keletkezett (önkezőleg, idegen kéz vagy baleset által) és melyik a halált okozó sérülés.

+
145. Fulladásos ha-
lál hogyan jöhet létre?

✓ Fulladásos halált 1. a légzőutak erőszakos elzárása (akasztás, zsinogelés, megfojtás, száj és orr bekötése, eltömése), 2. a mellkas mozgásának megakasztása (összenyomása), 3. levegőhiány és 4. befulladás (folyadékba, lisztbe stb.) idézhet elő. A vizsgálat (nyomozás) feladata megállapítani a halál okát és körülményeit; különösen pedig azt tisztázni, hogy öngyilkosság, gyilkosság vagy balesetről lehet-e szó.

+
146. Az égés, fagyás
és érzés hogyan okoz
halált?

✓ Égési sérülések kb. 55°-nál nagyobb meleg közvetlen hatására keletkeznek. Az égési sérülés a bőr pirosodásával kezdődik, további hatására hólyagképződés lép fel. Végül pedig a bőr megpörkölődik, felreped és elszenesedik. Égés közvetlenül is okoz halált, de elég gyakori az elszenvedett sérülés következtében a néhány

nap múlva bekövetkező halál is. Forró folyadékok által okozott égéseket **forrázásnak** mondjuk.

A testnek bizonyos hőlokon aluli lehülése **fagyási halált** okoz.

Éhhalált, szomjhalált táplálék és vízfelvétel hiánya okozza. Lehet szándékos ölésnek az eszköze is.

+ 147. *Villamosáram
hogyan okozhat halált?*

A villamosság, mint villámcsapás és áramütés okozhat halált. A **villámcsapás** a villámnyomokból (égés, roncsolás a ruhán; perzselődés, ágas villámrajz a bőrön, ritkán súlyosabb roncsolások is a testen) többnyire megállapítható. Az **áramütésnek** sokszor semmi nyoma nincs és csak a körülményekből valószínűsíthető az áram okozta halál. (Esetleges nyomok: égési, pörkölési nyomok az érintkezés helyén.)

+ 148. *A magzatelhajtás
nyomozásához milyen
ismeretekkel kell rendelkeznie a csendőrnek?*

Ismernie kell elsősorban a Btk. 285. §-ának rendelkezéseit; tudnia kell, mi a terhesség lényege és hogyan fejlődik a magzat, hogyan lehet azt szándékosan elhajtani vagy megölni.

A **magzatelhajtás** a terhességet tiltott módon szakítja meg. Az elhajtást külső erőművi behatásokkal vagy belsőleg alkalmazott szerekkel szokták előidézni. **Külső behatások** (nyomás, ütés, leugrás; forró öblítés, felszúrás, feldöfés, izgató- és maróanyagok bejuttatása a méhszájba). Orvos és bába „méhkaparást” szokott végezni. **Belső szerek:** chinin, anyarozs, körisbogárpor, erős boróka-, tea-, bürök-, szerecsendió-, maszlagfőzet stb. Vidékenkint különböző szerek ismeretesek. A magzatelhajtás nemcsak a magzat, de igen gyakran az anya halálát is okozza.

+ 149. *Gyermekölést
hogyan szoktak elkövetni?*

A Btk. 284. §-a tárgyalja a gyermekölés esetét. Elkövetési módjai: az ölés minden lehető módja közvetlen a szülés után: megfojtás, megfullasztás, ledobás, tűzbedobás, forróvízbe helyezés, halálos vágás, szúrás, agyonnyomás stb.

+ 150. *Testisértés mi-
lyen elkövetési módjait
ismeri?*

A testisértés lehet **bántalmazás** (ütés, vágás, szúrás, égetés, törés, lövés stb.) vagy **egészségrontás** (fertőzés, mérgezés) következménye. Elkövetési eszközök: hegyes, éles vagy tompa tárgyak, lőfegyverek, robbanóanyagok, maró-

anyagok, mérgek, a legkülönbözőbb egészségzavaró behatások; lökés, zuhanás, bukás stb. Mindig meg kell állapítani: a testisértésnek mi az eredménye (sérülés, betegség, elmezavar), mi idézte azt elő; ki, mivel, hogyan s mikor okozta. Orvos állapítja meg, hogy melyik sérülés melyik eszköztől eredhet s mennyi a gyógytartam.

+151. *Mi a mérég és általában hogy nyilvánul meg a hatása?*

Mérégnek nevezzük a szervezet által felvehető olyan anyagot, mely kicsi mennyiségben is halált okoz vagy az egészséget rontja. A mérgezést (*mérgezési halált*) bizonyos meghatározott és felismerhető tünetek kísérik. E tünetekből, az eset körülményeiből, esetleges mérégmaradékokból, ezek vegyi vizsgálatából a mérgezés megállapítható.

Hatásuk szerint megkülönböztetünk: vér-, gyomor-, ideg- és marómérgeket. (**Származásuk szerint: mérges gázok, folyadékok, nem fémes és fémes szilárd vegyületek, növényi mérgek, hús-mérég.**)

+152. *(A csendőrség működési körében leginkább előforduló mérgek.) Beszéljen a szén-gáz, szénsav és lúgkóról.*

A szén-gáz. Vérre ható mérges gáz keletkezik, ha valami anyag kevés levegő hozzájutásával ég el. Szintelen, szagtalan, a levegőnél könnyebb. A tüdőt a levegő felvételére alkalmatlanná teszi. A mérgezett feje fáj, lüktet, szédül, gyomra émelyeg, hány, eszméletét veszti s meghal.

A szénsav. Ha anyagok elegendő levegő hozzájutásával égnék el, ez keletkezik. (*A szódavízben lévő gáz: szénsav.*) Szintelen, szagtalan, a levegőnél nehezebb. Az égésen kívül erjedésnél és rothadásnál is keletkezik. Az alsóbb rétegekben helyezkedik el s csak fokozatosan tölti be a helyiséget. Aki belélegzi, megfullad. (*Pl. musterjedéskor a pincében.*)

Lúgkő (marószóda). Forgalmahozatala korlátozva van. Gondatlanságból megivott oldata sok gyermek halálát okozta. A száj, nyelőcső és gyomor felmart sérülései következtében a halál 15 órától 15 nap múlva következik be.

153. *Beszéljen az arzénről es vegyületeiről.*

Az arzén gyakran előforduló és sokoldalúan felhasznált fém. (*Festőipar; növénypermetezés.*) Gyilkosságokat ősidők óta követnek el a sűrke, fehér, sárga és zöld arzénal. (*Tiszazugi esetek.*)

Hatása heveny mérgezésnél: $\frac{1}{2}$ —1 óra alatt jelentkező heves hányás, torokégés, olthatatlan szomjúság, erős rizslészerű hasmenés, lábakban feszítő görcsök jelentkeznek, a beteg fázik, hideg izzadsággal fedett. A halál 1—20 óra alatt áll be. A tünetek lehetnek változók is. **Idült mérgezésnél** enyhébb tünetek mellett 3—10 nap múlva áll be a halál.

154. Heveny alkoholmérgezés hogyan okozhat halált?

Felnőtt embert egyszerre elfogyasztott $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ liter rum vagy pálinka megölhet. Gyermekek már $\frac{1}{2}$ decilitertől meghalhatnak. Tünetek: előbb hőemelkedés, majd hősüllyedés és a test kihülése következtében 6—40 óra alatt beáll a halál.

155. Melyek a gyakran előforduló mérges növényeink?

gyűszűvirág
gombák

A maszlagos nadragulya, a mérges redősirom (datúra), a beléndek (csalmatok), az őszi kikerics, a gyűszűvirág. Mérges a nyers mákból kiserkenő fehér folyadék is, amely megszikkadva: az ópium. **Gombáink** között is előfordulnak mérges fajok. Ismertebbek: a piros, fehérpettyes légyölő galóca s a gyilkos galóca. Ha a rosszullét (halál) gomba fogyasztása után következik be, mindig mérgezésre kell gondolni és szakértői vizsgálattal kell tisztázni az esetet. (L! 67. kérdést.)

156. Mit kell tudni a színlelésről és az ittasság megállapításáról?

A kézrekerült gyanúsított többnyire minden eszközt felhasznál, hogy a csendőrt félrevezesse. Ilyen eszköz a **tettetés** vagy **szinlelés** is. Betegséget, rosszullétet, testi hibákat, süketiséget, szomjúságot, elmebaj, ájulást, ittasságot stb. színlel. A tettetést szükség esetén orvos segítségével kell megállapítani, de jól alkalmazott hirtelen, meglepő hatások többnyire eredményre vezetnek. **Ittasság** az alkoholszag, magatartás, kísérő körülmények, tanuk előadása alapján állapítható meg. Az ittasság fokát azonban csak orvos határozhatja meg.